

ΚΙΜΩΝ ΑΘΑΝ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

«Βάσκανος μοίρα», συνήθιζαν να λένε στους επι-
κηδείους τους οι παλιοί δάσκαλοι και σχολάρχες.
Αυτό γινόταν για να καλυφθεί μια ανάγκη του λόγου,
χωρίς αντιστοιχία με την πραγματικότητα. Στην περί-
πτωση της οικογένειας του Κίμωνα, που τόσο δακιμά-
στηκε τον τελευταίο καιρό, η «βάσκανος μοίρα» ζήτησε
στ' αλήθεια την ευτυχία ενός σπιτικού και θάλθηκε να
το ξεθεμελιώσει. Χτύπησε πρώτα την Άγνη, το γλυκό
κορίτσι που σκόρπιζε γύρω του την αγάπη και την κα-
λωσύνη, και πριν καλά - καλά ανοίξει τα φτερά της
στη ζωή έκλεισε τα μάτια της με το μεγάλο παράπονο
και την απορία της επιλογής. Κι ακούστηκε τότε, τη μέ-
ρα της κηδείας της ο προφητικός λόγος του πατέρα,
τραγικός μέσα στο κλάμμα του που τον έπνιγε: «Κα-
λή αντάμωση κορίτσι μου». Από τότε ο Κίμωνας ζούσε
μετρώντας τις μέρες σα να βιαζόταν να διαβεί στην
αντίπερα όχθη, να ξανασιμίξει με το πρόωρα χαμένο
παιδί του.

«Δεν είμαι καλά», μου είπε στο τηλέφωνο λίγο πριν
φύγει για την Αθήνα, για να μπει για πολλοστή φορά
στο νοσοκομείο, εκεί που άφησε την τελευταία πνοή του.
Δεν ήταν στ' αλήθεια καλά. Η ύπουλη αρρώστεια τον εί-
χε πλήξει από χρόνια, του φαρμάκωνε το αίμα αργά -
αργά, δε βιαζόταν, ήθελε να τον τυραννεί και να του δί-
νει κι ελπίδες μαζί, κι αυτός, αισιόδοξος όπως ήταν σ'
όλα του, άρπαζε τις ελπίδες κι αγνοούσε τους κινδύ-
νους, κι ήταν γεμάτος οράματα για το μέλλον όσων εί-
χε δημιουργήσει, για το «Ζαγόρι», τη «Λαογραφική Ε-
ταιρεία του Ζαγοριού», τη «Ζαγορίσια Γυναίκα της Πίν-
δου». Ο χαμός της Άγνης τούκοψε τα φτερά, έσπασε την
αισιοδοξία του, αγωνιζόταν τώρα χωρίς όρεξη κι ίσως
χωρίς ελπίδα, έτσι το τέλος ήρθε γρήγορα. «Επλήρω-
σε το κοινόν χρέος», όπως σημείωναν οι πρόγονοι στις
διαθήκες τους, πολύ πρόωρα όμως, γιατί είχε πολλά
ακόμα να προσφέρει.

Στη μνήμη αποτυπώνονται καμιά φορά οι ανθρω-
πινες φυσιογνωμίες, έτσι όπως τις γνώρισες κάτω από
ιδιότυπες συνθήκες, κι ύστερα μένουν αναλλοίωτες.
Όταν έβλεπα τον Κίμωνα μούρχονταν στο νου η εικό-
να ενός λεβέντη λοχία του πυροβολικού, μ' εκείνες τις
μονοκόμματα πέτσινες μπότες, (αντικαθιστούσαν τις
γκέττες), που έσφυζε από υγεία και αισιοδοξία. Δεν
ξέρω σε ποια μονάδα υπηρετούσε, ούτε ποια ήταν η α-
ποστολή του, η παρουσία του όμως γέμιζε τους χώρους
του Στρατηγείου της ΥΠΙΙ Μεραρχίας κι η συντροφιά
του ήταν επιθυμητή. Από τότε η εικόνα έμεινε χαραγ-
μένη στο νου μου κι ήταν πολλές οι περιπτώσεις που ως
το τέλος έτσι τον έβλεπα: Ευσταλή, γεροδεμένο, κορμί
λαμπάδα, αγωνιστή, με σιγουριά στον εαυτό του και
μ' ένα σωρό ιδέες να στριφογυρίζουν στο μυαλό του.
Γέμιζε τις χούφτες του με όνειρα ο «λοχίας του πολέ-

μου» κι ύστερα τ, άφηνε να πετάξουν γεμάτα από πά-
θος, χουχουλιασμένα από τη ζείδωρη πνοή που τους εμ-
φυσούσε, κι έβλεπε —θαύμα της αποφασιστικότητας
και της θέλησης— ένα ένα τα όνειρα να παίρνουν υπό-
σταση, να στήνονται όρθια, να γίνονται πραγματικό-
τητα. Δεν έδινε σημασία στις αντιρρήσεις, δε λογάρια-
ζε αντιξοότητες. Είχε ακλόνητη πίστη πως αν κάτι γι-
νόταν καλό, προπαντός για το Ζαγόρι, τη γεννέθλια γη,
που τόσο αγαπούσε, όλοι θα το βοηθούσαν για να προ-
κόψει, δεν ήταν δυνατό ν' αδιαφορήσουν. Κι έτσι γινό-
ταν. Βέβαια δεν αρκούσε μόνο το όραμα και η θέληση.
Χρειάζοταν και η αφιέρωση στην ιδέα, η υπηρετήσή της
με αμέτρητες ώρες δουλειάς όχι μόνο για να σταθεί

Άγνη Κ. Κυριαζή, ετών 34, μαθηματικός. Έφυγε στις 29.6.1989

Κίμων Α. Κυριαζής, ετών 72, έμπορος. Χάθηκε στις 29.11.1989

όρθια, αλλά και για ν' αποκτήσει ρίζες βαθιές, που
καμιά αντιξοότητα να μην μπορεί να την ξεριζώσει.

Έτσι ξεκίνησε και η εφημερίδα το «Ζαγόρι μας».
Είχε τον προπάτορά του που ευδοκίμησε κάμποσα χρό-
νια, ύστερα όμως λύγισε. Ήταν τα «Ζαγοριστικά νέα»
του Γιάννη Γκούζκουλα. Θυμάμαι πως κι ο Βασίλης ο
Φανίτσιος, είχε θγάλει για μικρό διάστημα εφημερίδα
με τίτλο «Το Ζαγόρι».

Στον Κίμωνα οφείλεται όχι μόνο η έμπνευση για την
έκδοση της εφημερίδας, αλλά και η όλη οργάνωση για
την κυκλοφορία της, απαραίτητη προϋπόθεση για να
καρποφορήσει η προσπάθεια. Εμπνεύσεις υπάρχουν
πολλές, μένουν όμως απραγματοποίητες, γιατί λείπουν

KIMON AΘAN. KYPIAZHS

από τους ανθρώπους οι ικανότητες που θα μπορούσαν να τις μετουσιώσουν σε πραγματικότητα. Τέτοιες ικανότητες είχε ο Κίμωνας, κι είχε πολλές. Πρώτα ήταν το λημέρι. Αν και γνώριζε τις αντιξοότητες που θα συναντούσε, δε δειλιάζε. Αρχίζε αγώνα βέβαιος πως η τύχη βοηθάει τους τολμηρούς. Φυσικά δεν τ' άφηνε στην τύχη. Απ' αυτήν τη σκιά της μόνο ήθελε να ρίχνει στο όραμα και τ' άλλα ήταν δική του δουλειά. Έγραφε, ξανάγραφε, έτρεχε, ξανάτρεχε —για να θυμηθούμε πάλι το ζωντανό λόγο του Φανίτσιου— ανέβαινε και κατέβαινε σκάλες δημόσιων υπηρεσιών, οργανισμών, υπουργείων, συναντούσε υπαλλήλους, κοινοτάρχες, πνευματικούς ανθρώπους, δασκάλους, καθηγητές, παράγοντες και διοικήσεις Ζαγορίσιων συλλόγων, ζητούσε τη συνεισφορά όλων, όσοι μπορούσαν να βοηθήσουν.

Στην έκκλησή του ανταποκρίθηκαν πολλοί. Σταθήκαμε κοντά του πρώτα όσοι συγκροτήσαμε την πρώτη Συντακτική Επιτροπή, σχεδιάσαμε τη μορφή και το περιεχόμενο της εφημερίδας, κι ύστερα δουλέψαμε με όρεξη και με πείσμα, γράφοντας άρθρα, σχόλια, μελέτες, ερευνες, άλλα κείμενα, που αποτελούσαν το σκελετό της έκδοσης, η οποία συμπληρωνόταν και με τις συνεργασίες των αναγνωστών, κάθε φορά όλο και περισσότερες, έτσι που ν' απαρτίζεται ένα σύνολο, δεν ήταν βέβαια εκείνο που είχαμε οραματισθεί, ικανοποιούσε όμως σε μεγάλο βαθμό τις προσδοκίες. Τώρα απομένει το χρέος στα νέα μέλη της Επιτροπής να πάρουν τη σκυτάλη από τους παλιότερους, έπειτα εμείς ένας ένας φεύγουμε, πέσει ο Κώστας Λαζαρίδης, φέτος ο Στάθης Λαμπρίδης, από κοντά κι ο θάσσανισμένος Κίμωνας, η κολόνα του σπιτιού, όπως έλεγαν οι Ζαγορίσιες μοιρολογίστρες, να πάρουν τη σκυτάλη, λοιπόν την πήραν ήδη, για να συνεχισθεί απρόσκοπτα η έκδοσή. Θάταν κρίμα να σταματήσει το «Ζαγόρι». Δε θα τόθελε κανένας Ζαγορίσιος, ζωντανός ή πεθαμένος, ούτε ο Κίμωνας που φρόντιζε τα τελευταία φύλλα με την ψυχή στο στόμα.

Βέβαια, όση καλή θέληση κι αν είχε η Συντακτική Επιτροπή, κι όση προσπάθεια κι αν κατέβαλλε, τίποτα δεν θα μπορούσε να σταθεί, χωρίς την αγάπη και τη στήριξη, ηθική και υλική, που έδωσαν στο «Ζαγόρι» όλοι οι συμπατριώτες μας, προπαντός οι ξενητεμένοι. Έβλεπαν σ' αυτό τον σύνδεσμο της νοσταλγίας τους με τη γενέθλια γη, ζούσαν από τις σελίδες του τη σύγχρονη ζωή της ιδιαίτερης πατρίδας, με τα προβλήματα και τις αγωνίες των συμπατριωτών τους, μάθαιναν νέα από την κοινωνική ζωή των χωριών του, ή εντυφούσαν στις σελίδες της ιστορίας του, γεμάτες από μεγάλες στιγμές δόξας και ακμής, ή κατατρεγμών και κατάπτωσης, ό,τι τέλος πάντων συγκροτούσε το παρελθόν της πολύπαθης γης μας. Σταθάναν οι απόδημοι στο πλευρό της εφημερίδας, τη στήριξαν, την κράτησαν στη ζωή, κι είμαι σίγουρος πως το ίδιο θα κάμουν και στο μέλλον.

Πολλές ομαδικές συγκεντρώσεις ως Συντακτική επιτροπή δεν κάναμε. Σ' όσες όμως πραγματοποιήθηκαν, ο Κίμωνας άφησε τη σφραγίδα του. Προτάσεις για την καλύτερη οργάνωση και διάθεση της εφημερίδας, εξ-ύρεση τρόπων ώστε όλα τα χωριά του Ζα-

γοριού να μετέχουν στην προσπάθεια —κάτι που δεν μπόρεσε να ολοκληρώσει με επιτυχία και μ' αυτό τον καύμο πέθανε—, υποδείξεις για πλουτισμό του περιεχομένου της με νέα στοιχεία και παραστάσεις, πολλές παραστάσεις, σε υπηρεσίες και υπουργεία, επιστήμονες και φίλους του Ζαγοριού, όλα αυτά αποτελούσαν το περιεχόμενο των ανακοινώσεων του κατά τις συγκεντρώσεις. Βέβαια οι γνώμες των μελών της Συντακτικής επιτροπής στις προτάσεις του, ιδιαίτερα σ' εκείνες που σχετίζονταν με το περιεχόμενο των σελίδων της εφημερίδας, ήταν ορισμένες φορές αντίθετες με τις δικές του, όμως ο διάλογος που γινόταν βοηθούσε στο σχηματισμό μιας σωστής εκτίμησης. Ο Κίμωνας, πάντως, ποτέ δεν επέμεινε στις θέσεις του και πειθαρχούσε στις αποφάσεις της πλειοψηφίας.

Για τον έλεγχο της ύλης και διόρθωσή της όταν το απαιτούσε η ανάγκη, ή για τη συγγραφή κύριων άρθρων και σχολίων γινόταν καταμερισμός εργασίας, κατά την κρίση του, χωρίς αυτό να σημαίνει μόνιμη απασχόληση των συντακτών για ορισμένο τομέα ύλης. Από την πλευρά μου ασχολήθηκα με τη συγγραφή δεκάδων άρθρων, πολλά από τα οποία ήταν έμπνευση του Κίμωνα. Χωρίς νάναι δημοσιογράφος είχε την αίσθηση της επίκαιρης επιλογής των θεμάτων, έργο καθαρά δημοσιογραφικό. Τέτοια αίσθηση από τους δημοσιογράφους στα Γιάννινα είχε ο μακαρίτης Δημοσθένης Πανίδης. Μυριζόταν το θέμα σαν το καλό λαγωνικό, ποτέ δεν βρισκόταν έξω από τον παλμό των γεγονότων.

Το τι έχει προσφέρει το «Ζαγόρι μας» στην επίλυση των προβλημάτων του Ζαγοριού έχει αναλυθεί από τις στήλες του πολλές φορές. Συνυφασμένες με την έκδοση και την αποστολή της εφημερίδας ήταν και οι άλλες εκδηλώσεις και δραστηριότητες, εμπνεύσεις κι αυτές του Κίμωνα. Η συγκρότηση ιστορικών συμποσίων, δυο από αυτά πραγματοποιήθηκαν ήδη —για να δικαιώνεται και η ύπαρξη της «Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας του Ζαγοριού», η οποία και ανέλαβε την ευθύνη της έκδοσης προπαντός το τελευταίο, αποτέλεσαν στόχους ζωής και ευγενικό πάθος για τον Κίμωνα. Με πίστη ακλόνητη ότι η Γυναίκα του Ζαγοριού στάθηκε ο αποφασιστικός παράγοντας για τη νίκη του στρατού μας στη Μάχη της Πίνδου, θεωρούσε ότι το Ζαγόρι, παρά το πλήθος των προφορικών αφηγήσεων και των ιστορικών ντοκουμέντων, είχε αδικηθεί στην αξιολόγηση της προσφοράς του στον τομέα αυτό. Βάλθηκε, λοιπόν, ν' αποκαταστήσει την ιστορική αλήθεια, με την ανέγερση ενός συμβόλου που θα διακίρυσσε και θα διακινεί επιβλητικά τη συμβολή της Ζαγορίσιας Γυναίκας στον πόλεμο. Ζήτησε τη βοήθεια πολλών, κυρίως του Στρατού, και έβριξε ανταπόκριση. Το μέρος που επιλέχτηκε —ένα ύψωμα με απέραντη θέα, κοντά στη στροφή του δρόμου του Ροντοβανιού προς τον κάμπο της Δοβράς, στην πύλη δηλαδή της εισόδου του επισκέπτη προς το Ζαγόρι—, ήταν η ιδανικότερη. Οι εργασίες συνεχίζονται, πάνε να τελειώσουν, με τη συμπαράσταση πολλών και προπαντός των Ζαγορίσιων που στην περίπτωση αυτή, στέλνουν τον οβολό τους για την ολοκλήρωση του εγχειρήματος. Η Γυναί-

Κίμων Αθαν. Κυριαζής

κα του Ζαγοριού θα τιμηθεί όπως της αξίζει.

Δεν θα αναφερθώ στις άλλες απασχολήσεις του Κίμωνα, προσκοπισμό, συμμετοχή του στη διοίκηση του «Εκπολιτιστικού Συλλόγου Ζαγορίσιων» των Γιαννίνων (πρόεδρος, σύμβουλος), κ.ά., όχι γιατί η δράση του σ' αυτές ήταν δευτερεύουσας σημασίας, αλλά να, περιορίστηκα στα πιο μεγάλα πάθη του, που ερμηνεύουν σωστότερα τον ψυχισμό, τους οραματισμούς, τις φιλοδοξίες, τις ευγενικές ανατάσεις του, κι έδιναν περιεχόμενο στη ζωή του. Αυτή τη ζωή, που όσο κι αν του χαμογέλασε στο διάβα της για μεγάλο διάστημα, ήρθε στο τέλος να τον πικράνει αγιάτρευτα, να τον συντρίψει. Η μοίρα δεν τον στέρησε από αγαθά, δεν άφησε να τον αγγίξει η ένδεια, που στο τέλος - τέλος θα αγωνίζονταν να την αντιμετωπίσει και σίγουρα θα κέρδιζε, τον χτύπησε εκεί που του ήταν αδύνατο να προβάλει αντίσταση, όσο κι αν πάσχιζε η επιστήμη να τον βοηθήσει. Χτυπημένος από χρόνια από κάποια μορφή της καταραμένης αρρώστειας, αντιμετώπιζε με αισιοδοξία την κατάσταση πιστεύοντας πως ο κίνδυνος δεν ήταν άμεσος, είχε μπροστά του πολλά ακόμα να κάνει. Κι ίσως έτσι να γινόταν αν δεν πληγωνόταν θανάσιμα η μικρή του κόρη, η Άγνη, που θιάστηκε να φύγει, εγκαταλείποντας τους δικούς της στην απελπισία και στην απόγνωση. Για τον Κίμωνα το πλήγμα ήταν καιρίο. Η κατάρρευση ήταν ραγδαία. Το μοιραίο δεν θ' αργούσε νάρθει...

Και τώρα; Για τις θρειά τραυματισμένες καρδιές της γυναίκας του Νώρας και της κόρης τους Κάλης, θάλασμο είναι δύσκολο να βρεθεί. Λένε πως ο χρόνος φέρνει τη λήθη. Ίσως νάναι κι έτσι, όχι όμως πάντοτε. Οι πληγές επουλώνονται μόνο με πλησμονή αγάπης γύρω από όλα εκείνα που οι αγαπημένοι μας αφήνουν φεύγοντας. Σ' αυτά και στη συνέχισή τους εκείνοι επιζούν, είναι ο συνεκτικός κρίκος των γήινων με τα επέκεινα. Για τους φίλους που τον αγάπησαν και τον βοήθησαν σε έργα πολιτιστικά και κοινωνικής αποστολής, η αγαθή μνήμη του Κίμωνα θα τους συνοδεύει. Ήταν από τους ανθρώπους που αφήνουν σημάδια στο διάβα τους, δεν περνούν απαρατήρητοι, ούτε κρατούν λευκές τις σελίδες του βιβλίου της ζωής. Και το καλλίτερο μνημόσυνο που μπορούν να κάνουν όλοι, είναι να συνεχίσουν όσα οι «κεκοιμημένοι» ανάστησαν με το πάθος, και μόχθησαν για να τα κρατήσουν όρθια. Στην προκείμενη περίπτωση η συνέχιση της έκδοσης της εφημερίδας «Το Ζαγόρι μας» και του έργου της «Λαογραφικής Εταιρείας» γενικότερα, αποτελούν την ειλικρινέστερη εκδήλωση αγάπης για τον Κίμωνα που ως τις τελευταίες μέρες της ζωής του, ρουφούσε το αντιμόνιο του τυπογραφείου, σκυμμένος στις σελίδες του «Ζαγοριού», που αγωνιούσε να βγαίνει πάντοτε στην ώρα του και να φτάνει γρήγορα στον προορισμό του. Οι χιλιάδες αναγνώστες, όπου γης κι αν βρίσκονται μπορούν να το εκτιμήσουν.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΤΟΥ ΚΙΜΩΝΑ

Αφιέρωμα και ενθυμήσεις

Όταν το περασμένο καλοκαίρι συνάντησα στα Γιάννινα τον Κίμωνα Κυριαζή, λίγες μέρες μετά τον τραγικό θάνατο της εκλεπτής και κοσμοαγάπητης κόρης του, μου ήρθαν στο νου τα λόγια από τον «Υπερίωνα» του Χάιλντελν: «Όποιος, όπως εσύ, πληγώθηκε σε ολόκληρη την ψυχή, δεν ξαποσταίνει πια σε μεμονωμένες χαρές... όποιος γεύτηκε το θάνατο, όπως εσύ, δεν θα αναρρώσει παρά μόνο ανάμεσα στους νεκρούς».

Μάταια προσπαθούσε ο αλησμόνητος φίλος ν' αρπαιχτεί απ' την ταπεινή καθημερινότητα και τις υποθέσεις του Ζαγοριού για να κρατηθεί στη ζωή. Εξαιτίας και της δεκαετής υγείας του, είχε ήδη αρχίσει η διαδικασία της μετάστασής του στο χώρο για τον οποίο έχανε λόγο πιο πάνω ο μεγάλος Γερμανός ποιητής. Κι εδώ που τα λέμε, δεν υπήρχε άλλη οδός, άλλη λύτρωση γι' αυτόν.

Γνωριστήκαμε αργά με τον Κίμωνα καθώς κάπως αργά δόθηκε στο Ζαγόρι. Το γράφο αυτό με κάποιο παρόνοιο, γιατί πολλές φορές αναρωτήθηκα πόσο κέρδος θα είχε το Ζαγόρι, εάν, αυτός ο ωραίος και κοσμιός έφηβος, ο ξέγνοιαστος - ανιχνευτής των παιδικών μας χρόνων κι ιαρότερος ο επιτυχημένος επιχειρηματίας με τις νευρώδεις κινήσεις και τη θαυμαστή ζωτικότητα, φανέρονε από πολύ καιρό πριν την κοίμησή α-γάπη που για τη μικρή μας πατρίδα...

Ας είναι όμως. Κι σ' αυτό το τελευταίο τέταρτο της ζωής του, που με ειλικρίνεια, ανιδιοτέλεια και πάθος υπαρέτησε τον τόπο του, προσέφερε αρκετά σ' αυτόν, τα οποία γνωρίζω καλλίτερα απ' όλους μας το λαμπρό επιτελείο που τον περιέβαλε. Και μόνο στον εκδοτικό άλλο του «ΖΑΓΟΡΙΟΤ» στο Μνημείο της Ζαγορίσιας Ηρώδας της Πίνδου, στα Συμπόσια Λόγου και την πολυτιμότερη συμπαράστασή του στο Ρικάρεο Ίδρυμα να αναφερθεί κανείς, είναι αρκετό για να δώσει το μέτρο και την ποιότητα της προσφοράς του. Και βέβαια και περιθώρια στη ζωή του και σχέδια στο μέλλον του υπήρχαν για να κάνει κι άλλα πολλά, αλλά ποιος ο νεοπόλος μπόρεσε να κάνει ΑΛΗΘΕΙΑ τις ωραίες μέρες που ονειρεύτηκε και υπο-σκέθηκε στους άλλους; Λέγο - πολύ τα έργα όλων μας μοιάζουν με «ημιτελείς συμφωνίες» κι απ' εκεί αρχίζει και το χρέος των επιγόνων για συνέχισή.

Δεν ξέρω πόσο εύκολα αποκαύσει φίλους ο Κίμωνας, αλλά όταν κατέληγε στις προτιμήσεις του η φίλη ήταν γι' αυτόν ο κόσμος που τον τιμούσε με αφοσίωση και συνέπεια. Στο διάστημα της 20χρονης φιλίας μας επιβεβαιώθηκε αυτή η αρχή του και παράλληλα φανερώθηκαν και οι άλλες αρετές του: ήταν η πραγματική αντίληψη κι ιαγνυστική της πραγματικότητας, η ειλικρίνεια, το θάρρος, η αποφασιστικότητα και το ιδιότυπο χιούμορ (όχι ιδίως παροχολο πάτε - πάτε). Ένας τέτοιος χαρακτήρας δεν μπορούσε να είναι πειθαρχημένος και να μη δημιουργεί ορισμένες τριβές στις ανθρώπινες σχέσεις. Πιστεύω όμως ότι όλη η ζωή του, απ' την παιδική ηλικία μέχρι την αντανάκλαση μαζί του, θα του αναγνώριζαν την καλόπιστη διάθεση και τελικά δεν θα αντιτάσσονταν στη λεβεντιά της ψυχής του.

Το Ζαγόρι τελικά έγινε το μεγάλο μεράκι του, το δίω-σε από μικρός, αλλά όπως είπαμε, το «ανακάλυψε» το με-λέτησε και το εκτίμησε σε όλη την έκταση της ομορφιάς, της αοριστίας και της πολιτιστικής (αυτογνωσίας) του, σε αρρεπά φύση ηλικία. Και πέθανε φιλίζοντας σ' όνομά του. Είχα την ευκαιρία να είμαι το μόνο επτά-συνγενών που παρόλο που παραβρέθη-κε στις τελευταίες ώρες του, λίγο πριν πάει, την επικοινωνία με το περιβάλλον. Και θυμάμαι, ανάμεσα σ' αναμνή-σητά του, τρεις κουβέντες του: «Μη με ξεχάσετε στα εγκαίνια της Ηρώδας της Πίν-δου», «Δεν χωράω ούτε μία δραχμή για το γάλαμα», «Πό-σο σπονάω που αποχωρίζομαι και τα δύο Ζαγόρια». Δεν ή-ταν λέξεις φημής απ' τη σκλη-ρή πραγματικότητα της επώ-δυνης αρρώστειας, ούτε πα-ράπονο, ούτε απειλή μεταφυσικής δυσανεξίας. Ήταν οι μεγάλες ευνομήσεις της ζωής που τον διασάνιζαν. Ευνομήσεις που ξεπερνού-σαν τις, σε ανάλογες στιγμές, μικροατυχίες αντιλήψεις των πολλών.

Παρόμοια στάση μου έ-πυχε να εκτιμήσω, κατά πε-

— ρύεργη συγκυρία, στις τελευταίες πάλι στιγμές της ζωής άλλων δύο, φτιαγμένων από ισπανία στην εποχή μας σόφρα, Ζαγορίσιον, του Γιάννη Σαραλή και, που Στάθη Λαμπρίδη.

Κι εκεί η ίδια ασίγηστη αγάπη για το Ζαγόρι!

Να θυμίσουμε με την παραπάνω ευκαιρία ότι το Μάρτη, που μιας έρχεται, συμπληρώνονται πέντε χρόνια απ' το θάνατο του Σαραλή και ένας χρόνος από τον Λαμπρίδη. Και επειδή ο λόγος το έφερε σ' αυτά τα δύο προσφύγη σ' εμάς και εξίσου φιλικά στον Κίμων Κυριαζή πρόσωπα και, επειδή το Ζαγόρι τα τελευταία χρόνια είχε σημειώσει απώλειες πολύτιμων ανθρώπων δυνάμεων, ας σταματήσουμε τη μνήμη να σπάει μόνο αίμα και να μας οδηγεί σε κοινότητα μοιρολόγια και ας μας επιτραπεί, αγαπητοί αναγνώστες, να «αναστηθίσουμε» αυτές τις τρεις ωριμές μορφές του Ζαγορίου που συνδέθηκαν με κοινούς αγώνες, με την σκόπιμη φιλική αφήγηση ενός χαριτωμένου περιστατικού απ' τη ζωή τους, σαν είδος επίλογου σ' αυτό το ταπεινό σημείωμα που γράφτηκε κι από χρέος κι από ψυχική ανάγκη.

Είμαστε στο 1984. Παραμυθισμένες του Ευαγγελισμού εδώ στην Αθήνα. Εκείνη την περίοδο συνίγαμε με τον Γιάννη Σαραλή και το Στάθη Λαμπρίδη τα Σαββατοκύριακα πρωινά στην Καφετέρια των καταστημάτων Λαμπροπούλου, όπου συζητούσαμε κυρίως θέματα της Ρίζας. Το σπίτι αυτό το είχε προπείνει ο Σαραλής, γιατί τον βλέπουν συγκατατακτικά μια κι είχε αρχίσει η μεγάλη περιπέτεια της υγείας του.

Όπως πάντα, τυπικός και ευγενής σε όλα του, μας περιέβαλε πρώτος ο Σαραλής που είχε καταλάβει από νωρίς την έδρα του και μάλιστα είχε απλώσει στο τραπέζι 3-4 βιβλία που είχε αγοράσει πρωί-πρωί απ' το φιλικό διανομέα του Σιδερά, το οποίο του εξέδιδε άλλωστε τα βιβλία. Ακολούθησα στην παρέα εγώ και προστέθηκε κι ο Λαμπρίδης με την ευχαρίστηση είδηση ότι σε λίγο θάναί μαζί μας κι ο Κίμωνας, παρουσιάζοντας απ' την Αθήνα. Υποδεχτήκαμε τον κοινό φίλο, με το σέβλο και αεράτο βάδισμα. Καταχωνιασμένοι, σαν τώρα θυμάμαι, σ' ένα λουσάτο παγκόφιο, και την πολύωρη συζήτηση μαζί του διέκο-

ψε κάποια στιγμή απότομα ο Λαμπρίδης:

— Εμένα να με χωράνε παιδιά, πρέπει να φύγω. Είμαι για να φωνάσω ψάρα για τον Ευαγγελισμό! μια κι υποσχέθηκα στη γυναίκα να κρατήσουμε και φέτος το έθιμο.

— Με ενδιαφέρουν κι εμένα πια φρέσκα ψάρια κι αν έχεις κανένα καλό μαγαζί σ' αερολινθώ, πρόσθεσε ο Σαραλής.

Κοντά τους κι εγώ μαζί μας κι ο Κίμωνας που χαριτολογώντας και ενθυμούμενος το μακαρίτη Δήμαρχο Γρηγόρη Σααρά, ζήτησε να μας συνοδεύσει σαν... ιχθυολόγος - λιμνολόγος και έμπορος, που θα υποφαινόταν για τη φρεσκάδα των ψαριών αλλά θα πετύχαινε και καλές τιμές για τις αρετιές μας!

Κατευθυνθήκαμε λοιπόν σ' ένα από τα παλιά ψαράδικα της οδού Θεμιστοκλέους, όπου εξυπηρετήθηκαν πρώτοι - πρώτοι ο Λαμπρίδης κι εγώ. Με καλή παραπάνω που δόσαμε στον «καλό» μας ψαρά μια καθάρισε με μεγάλη επιμέλεια τα ψάρια, ακολουθώντας στα ψώνια ο Σαραλής κι όταν τελείωσε κι αυτός τον ρωτάει με δήθεν αφέλεια και περιέργεια ο Κίμωνας:

— Δεν σου καθάρισε εσένα βρε Γιάννη πια ψάρια; Γιατί;

— Αλήθεια ρε παιδιά, πώς τα καθάρισατε εσείς; αναρωτήθηκε ο Σαραλής. Και με υπόδειξη μιας πλησίον τον «καλό» ψαρά, με ταξίματα και παρακαλά, να τον καθάρισε κι εκείνον τα ψάρια. Η πολλή πελοπεία όμως πούχε εν τω μεταξύ πέσει στο κοιτάσμα άρχισε διάφορο τον ψαρά. «Μα χου-σέ μου, μα καλέ μου» ο Σαραλής, αμετάπειστος ο ψαράς, ώσπου τον πλησίαζω ικετεύοντάς τον κι εγώ:

— «Αχ! κάντε κάτι για τον κύριο γιατί είναι γεροντοπαλιάρικο, που μένει κατάνο γωρίς βοήθεια στο νοικοκυριό».

Και κολλητά την ίδια στιγμή πετάζεται το ζιζάνιο ο Κίμωνας και, επεξηγεί στον ψαρά προσβάλλοντας προσπατευτικά τον Σαραλή:

— Άκου αϊέ! Ο κύριος δεν είναι απλά γεροντοπαλιάρικο, αλλά ήρθε να μα-νία για νύφη. Όσο για τα ποσόντα που και το έχος του θα τα πούμε και ιδιαιτέρως αν θέλεις...

Οι διαθέσεις του ήσαν, που ήσαν ένας πανήγυλος γεροδεμένος άνδρας... αλλά τον απότομα και σκόνη στο

καρτί που Κίμωνας ρωτάει επισημαστικά:

— Θέλει αλήθεια να παντρευτεί ο κύριος; Γιατί έχω μια πολύ καλή αδελφή ανύπαντρη στο Αγρίνιο.

— Και βέβαια, αποκρίνεται με αδιαφοροβήτητα σοβαρότητα ο Κίμωνας. Και τότε μπροστά στα μάτια ο ψαράς αρπάζει το πακέτο του Σαραλή, πελινώνει στο πι και φι το καθάρισμα των ψαριών και αρχίζει... πλάγιο κουβεντολόι μαζί του.

Ο Γιάννης αφηνιάζεται, σφίγγεται, κοκκινίζει και μας κοιτάει με υπονοούμενα το νεφράκι μ' ένα ύφος που έλεγε «πού με μπλέξατε, αφιλότιμοι». Παραλληλικά προσπαθούσε να αποσταθεί το ταχύτερο απ' το περιβάλλον, αλλά ο ψαράς τον ξεπροβόδιζε μέ-χρι την άκρη του πεζοδρομίου και χτυπώντας τον ελαφρά στην πλάτη του επανέλαβε:

— Θα σε περιμένω οπωσδήποτε την άλλη βδομάδα να συνεχίσουμε, καλέ μου κύριε, και να σε εξυπηρετήσουμε με τον καλύτερο τρόπο... Με τον καλύτερο τρόπο για σάς, για σένα κύριε...

Όταν ξεφύγαμε απ' τον λαφυρτζή πλούτο των παραλί-γο συμπέθερου μας ξέστρωσε για τα καλά ο χωρημένος ο Σαραλής:

— Τι μου κάνετε, τι πηγάτε να μου κάνετε, βρε ευλογημένοι! Απ' εδώ και πέρα δεν θα τολμώ όχι μόνο απ' το ψαράδικο να περάσω ούτε τη Θεμιστοκλέους και την Ομόνοια να πλησιάσω και μου είναι τόσο αναγκαίοι αυτοί οι δρόμοι...

Κι αμέσως ο Στάθης, με το γνωστό κοφτό ύφος και το μαλλί αγριωμένο απ' τον αέρα... σαν ατίστος, (όπως έλεγε ο Κίμωνας) τον κάρφωσε:

— Τι θυμών' κυρ' Γιάννη; Προξενί' σκάνισαν' γεροντοπαλιάρικο σ' είπαμε. Δεν σ' είπαμε και κανένα μπα-τίδο!!!

Κοντανασάινοντας απ' το πολύ γέλιο κοινοσταθήκαμε στο σταυροδρόμι της Πανεπιστημίου με την Μπενόκη κι ύστερα χωρίσαμε, χωρίς να σιμίζουμε ξανά κι οι τέσσε-ρες.

Λες και συμβολικά εκείνη τη στιγμή ο καθένας μας, κατά τους περίεργους ρυθμούς και τις ανεξινύστατες επιταγές της προσωπικής του μοίρας, δάλεξε το δρόμο του. Απ' όσο θυμάμαι, ο Γιάννης διαζώσαν και πήρε το ταχύτερο μέσο, τον ηλεκτρικό... κι έφυγε πρώτος... Ο Στάθης αγγαζώρισε ταξί. Ο Κίμωνας

Ο ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΟΣ ΚΙΜΩΝΑΣ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Κανένας μας δεν μπορεί ν' αντισταθεί στο νόμο της φθοράς και τον αποχωρισμό του με τα εγκόσμια όμως ο καθένας μπορεί ν' αφήσει τη σφραγίδα της προσφοράς του ανάλογα και ανεξίτηλα με την προσωπικότητά του.

Πολυσχεδές το έργο της προσφοράς του ΚΙΜΩΝΑ στον επαγγελματικό και πολιτιστικό τομέα.

Σοβαρά ασχολήθηκε με το Ζαγόρι μας.

Η σεμνότητά του, η ειλικρίνεια, η αφοσίωσή του στην προσφορά, τον έκαναν να μη μπορούμε να τον ξεχάσουμε ποτέ.

Θα είναι πάντα μαζί μας και θα χρησιμεύει σαν παράδειγμα προσφοράς για όλα και σε όλους. Βοδόυσα 3.12.89

ΧΡΟΝΗΣ ΔΡΟΥΓΙΑΣ

ΜΟΥ ΛΕΙΠΕΙΣ

Δεν μπορώ να το πιστέψω πως αυτήν εδώ την ώρα έχει φύγει από κοντά μας και μου λείπεις!

«Μάτια μου» να με φωνά-ζεις πάντοτε θα το ακούω θείε Κίμωνε γλυκέ μου κι ως μου λείπεις!

Από σας τους τρεις δικούς (μας) Μάνε, Αγγελική κι εμένα φυλαχτό έχω την αγάπη στον καθένα σας φωνάζω Πως μου λείπεις! Πως μου λείπεις!

NANTIA TZAPAH - ΠΑΡΑΒΑΝΤΗ

που ακολούθησε ανέβηκε στο πρόλεψι κι εγώ γύρισα σπίτι περπατώντας και μένοντας προσκολλημένα πίσω τους για να χαράξω αυτές τις γραμμές «εις μνήμην τους» και να θυμίσω σ' όλους μας τρεις ωριμείς κι έντονες μορφές, τρεις χρήσιμους στον τόπο μας πατριώτες, τρεις αληθινούς άνδρες που μπορεί να μη γάη-καν και πολύ πρόωρα, αλλά εμείς οι νεώτεροί τους λυπηθήκαμε διπλά γιατί κάποια παλιότερη περίοδο της ζωής μας κυκλοφορούσαμε ανάμε-σα τους στη «κυριό» μας πό-λη» σαν ξένοι κι αγνώστοι...

ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΙΤΣΟΣ

Για ένα καινούργιο ξεκίνημα

Στο διάστημα των δύο τελευταίων ετών η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ, δέχτηκε αλεπάλληλα πλήγματα με το θάνατο επιλεκτών μελών της, όπως του κορυφαίου λαογράφου του Ζαγορίου μας Κώστα Λαζαρίδη, του εκλεκτού πατριολόγου και Δασκάλου Στάθη Λαμπρίδη και τώρα τελευταία, του δραστήριου και ακάματου αγωνιστή της Κίμωνας Κυριαζή.

Έτσι η Εταιρεία μας σαν θρήνη απορφανισμένη και αφού πέρασε τη συναισθηματική φόρτιση των πρώτων στιγμών από το θάνατο του αξέχαστου Κίμωνας, με νηφαλιότητα και συναίσθημα ευθύνης, πραγματοποίησε έκτακτη γενική συνέλευση των μελών της την 21η Δεκεμβρίου 1989 για την αντιμετώπιση της νέας κατάστασης, που προέκυψε.

Τα μέλη της ύστερα από ομόφωνη γνώμη — αφού απότισαν φόρο τιμής στους εκλιπόντες — αποφάσισαν ν' αναυνεχίσουν τις δυνάμεις τους, να πλαισιώσουν την Εταιρεία με νέα μέλη και να δραστηριοποιηθούν καλύτερα για την επίτευξη των στόχων της Εταιρείας, που είναι: η απρόσκοπτη συνέχιση της έκδοσης του περιοδικού τ. «ΖΑΓΟΡΙ μας», το στήσιμο του αργάλματος της «ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ» και γενικότερα το πνευματικό ανέβασμα της περιοχής μας με διάφορες πολιτιστικές και άλλες εκδηλώσεις που θα πραγματοποιηθούν στο μέλλον.

Το έντυπο αυτό χρειάζεται να το κρατήσουμε πολύ ψηλά, όπως του αξίζει και μας αξίζει.

Το περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» έχει μια άλλη ιστορία. Την προβολή μιας περιοχής, όπου ανθισε ο πολιτισμός και τα γράμματα και ν' αποδείξουμε πως υπάρχει και σήμερα μια αδιάλειπτη και πλούσια συνέχεια.

Τιμώντας και τη μνήμη των άξιων συνεργατών της Εταιρείας, που έφυ-γαν για πάντα από κοντά μας, ας αποδυθούμε στη μεγάλη προσπάθεια για επιτυχία στο έργο μας.

Με πατριωτικούς χα-ρετισμούς.

Η Ι.Λ.Ε.Ζ.

* ΣΤΕΙΛΑΤΕ ΤΗ ΣΤΗΝ *

* ΔΡΟΜΗ ΣΑΣ ΣΤΟ *

* «ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» *

* ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ *

* ΜΟΝΟ Σ' ΑΥΤΗ *

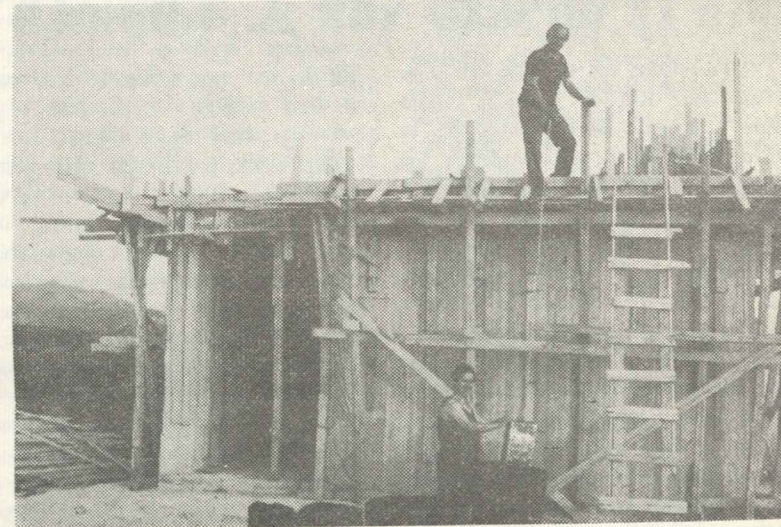
Κίμωνε, ώρα σου καλή...

Στις 29 Νοεμβρίου, μια παγωμένη μέρα, οι Ζαγορίσιοι και οι Γιαννιώτες φίλοι του, κηδέψανε μαζί με τη χαρογαμένη οικογένειά του, τον Κίμων Κυριαζή με μεγάλη συμμετοχή, όπως του ταίριαζε.

Εκ μέρους των Ζαγορίσιων, αποχαιρέτησε το νεκρό ο Αντιπρόεδρος της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Ζαγορίου, Βασίλης Τζιόβας με τα παρακάτω λόγια:

Αγαπητέ Κίμωνε, ήρθε σήμερα και για σένα η ώρα του μεγάλου ταξιδιού. Μπήκες κι εσύ (μαζί με τόσους) στο μακρύ σου Ζαγορίσιο Κα-

Αγαπητέ Κίμωνε, Έλαχε σε μένα το θλιβερό χρέος να σ' αποχαιρετήσω εκ μέρους της Ιστορικής Λαογραφικής Εταιρείας Ζαγορίου (Ι.Λ.Ε.Ζ.), της οποίας ήσουν ο πρόεδρος της. Του Κέντρου Ερευνών Ζαγορίου (Κ.Ε.Ζ.), του οποίου ήσουν μέλος της Ελεγκτικής Επιτροπής. Του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορίσιων (Π.Σ.Ζ.) που υπήρξες πρόεδρος τη δεκαετία του '70 και της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού του «ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» του οποίου ήσουν ο ιδρυτής, ο εκδότης, ο Διευθυντής, αλλά πάνω απ' όλα ή-

Ο Κίμων Κυριαζής στο υπό ανέγερση Μνημείο της Ζαγορίσιας Γυναίκας (Κολοκαίρι '88)

ραβάνι για τα μακρινά... Κι ούτε θα μας γυρίσεις πια φορτωμένος με τα καζάντια σου, όπως από παλιά έκαναν όλοι οι καλοί Ζαγορίσιοι, γιατί το ταξίδι σου τούτο, δεν έχει γυρισμό...

Τα «καζάντια» σου όμως εσύ (Κίμωνε) τάφε-ρες χωρίς να ταξιδεύεις. Κι ήταν αυτά θησαυ-ρός απόφους από άδολη αγάπη και πλούσια προσφορά για τον τόπο σου, για το Ζαγόρι μας. Το Ζαγόρι, που από σήμερα με το θάνατό σου, γίνεται πιο φτωχό στη φτώχεια του, πιο έρημο στην ερημιά του.

Πριν δυο χρόνια με τον Κώστα Λαζαρίδη, πέρα-σε με τον Στάθη Λαμπρίδη και σήμερα με σένα, ένα - ένα τα μαρμαροπε-λεκημένα σγκωνάρια του πάλαι - ποτέ, Άρχοντο - Ζαγορίου γκρεμίζονται, αφηνώντας χαλάσματα στο χαλασμό του...

σου η ψυχή και το αίμα του.

Το «ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ», δεν είναι μόνο ο τίτλος που διάλεξες για το περιοδικό μας. Είναι η ίδια η κραυγή σου, η εναγώνια, η φορτωμένη με αγάπη για τον τόπο σου, την ιδιαίτερη πατρίδα σου. Είναι το προσκλητήριο σάλπισμα που κάθε μήνα (χρόνια τώρα), χάρη σε σένα φτάνει σ' όλους τους Ζαγορίσιους, όπου γης, για να μην τους αφήσει να ξεχάσουν τις ρίζες τους.

Κι έκανε έργο όμορφο και καλό. Αναδέψε μνή-μες, κέντρισε συνειδήσεις, κατέγραψε σελίδες της ιστορίας και της παραδο-σής του για να μη χαθούν στο λήθαργο του χρόνου. Ζωντάνεψε και τραγούδη-σε την ακμή του Ζαγο-ριού. Μοιρολόγησε και μοιρολογάει την πα-κμή και το χαλασμό του...

Η νέα Διοίκηση της Ι.Λ.Ε.Ζ.

Μετά το θάνατο του αείμνηστου Κίμων Κυριαζή, προέδρου της «Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Ζαγορίου» (Ι.Λ.Ε.Ζ.) το νέο Διοικητικό Συμβούλιο, ύστερα από τις προβλεπόμενες από το Καταστατικό διαδικασίες, συγκροτήθηκε ως εξής:

Πρόεδρος: Απόστολος Κ. Ντιναλέξης
Α' Αντιπρόεδρος: Ευσίλης Τζιόβας

β' Αντιπρόεδρος: Σάββας Θεοδώρου
Γραμματέας: Θανάσης Σακελλαρίδης
Ταμίας: Ιωάννης Τσεκούρας
Μέλη: Γαβριήλ Παπακώστας και Τούλα Ποάλα.
Αναπληρωματικά μέλη: Σπύρος Καπελλίδης και Βύρων Βαρζώκας.

Ελεγκτική Επιτροπή:
1) Ιωάννης Φωτιάδης
2) Αναστ. Τσελλίδης
3) Αλέκος Ιωαννίδης

Η Ένωση Ζαγορισίων Αθηνών για το θάνατο του Κ. Κυριαζή

Το άγγελμα του θανάτου του προσφιούς μας Κίμων Κυριαζή, συνεκίνησε βαθύτατα πάντας τους εις Αθήνας διαμένοντας συμπατριώτες του, καθώς και την Διοίκηση της Ενωσης μας μετά των μελών της, που ιδιαίτεροι δεσμοί τον συνέχον, κατά την μακράν μετ' αυτής συνεργασία και κυρίως στις κοινές προσπάθειες διά την αρχική έκδοση της Εφημερίδος «Το Ζαγόρι μας» ως επίσης και διά την στήριξη και πρόοδο αυτής, στην οποία ζωτικής σημασίας κοινού ενδιαφέροντος ενέργειες και θέματα καταχωρούσαμε για το Ζαγόρι μας, προς γνώση των εκ μέρους των συμπατριωτών αναγνωστών της.

Έτερον αξίας λόγου θέμα, που επί σειράν ετών εδασάνει τον Κίμωνα ήτο και η συνεχής του επιδίωξη, προς υλοποίηση κοινής των Ζαγορισίων επιθυμίας, διά την ανέγερση του ανδριάντος, προς τιμήν της ηρωίδος γυναίκας της Πίνδου, διά την προσφοράν της στον Πόλεμο του 1940, χωρίς ατυχώς μέχρι σήμερα πλήρως να ολοκληρωθεί.

Ο Κυριαζής ήτο προικισμένος με πολλές ψυχικές αρετές και προτερή-

ματα, που τον κατέστησαν ένα θαυμασίον οικογενειάρχη, λίαν εργατικό και αποδοτικό και εις τον επιχειρησιακό του τομέα, αλλά πάντοτε ειλικρινή, δίκαιον και αμερόληπτον μετ' εκείνων που επαφές μετ' αυτών είχε και διά τον λόγον αυτόν απελάμβανε της εμπιστοσύνης, φιλίας και εκτίμησής τους.

Αλλά και προς την περιοχή των Ζαγοροχωρίων, από εν εκ των οποίων και αυτός κατήγετο, ουδεμίαν ποτέ αδιαφορίαν επέδειξε, αλλά πάντοτε ο ευαίσθητος χαρακτήρας του τον παρότρυνε να κινήται υπέρ αυτών, προς επιτυχίαν παντός ευγενούς, ιδανικού και ωραίου δι' αυτά.

Διά τας ανωτέρω πολλαπλές προσφοράς του η Ένωσις μας στο πρόσφατον παρελθόν απένειμεν εις τον Κυριαζήν τιμητική διάκριση επί περιγυμνής, που ατυχώς ο χαμός του σήμερον απέκοψε το περαιτέρω νήμα της δραστηριότητός του και συνεργασίας μας.

Ας είναι αιωνία η μνήμη του.

Η Ένωσις των Ζαγορισίων Αθηνών

Η Ένωση Αποδήρων Παπιγκών για τον Κίμωνα Κυριαζή

Κόριοι,
Η «ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΔΗΡΩΝ ΠΑΠΙΚΩΝ ΖΑΓΟΡΙΩΤ ΗΠΕΙΡΩΤ», πληροφορήθηκε για τον θάνατο του Διευθυντή και πρωταγωνιστή «Του Ζαγορίου» Κίμωνα Κυριαζή, ύστερα δε από τον πρόσφατο θάνατο της κόρης του.

Εμείς το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της «ΕΝΩΣΗΣ» συλλυπούμεθα κατ' αρχάς την οικογένεια του θανόντος, και κατά δεύτερον την Διεύθυνση του περιοδικού «Το Ζαγόρι μας», ελπίζουμε η νέα διεύθυνση να συνεχίσει το μεγάλο έργο του, το οποίο ήταν και ελπίζουμε να μείνει αξεχά-

στο στο χρόνο. Ο θάνατος σ' όλες τις περιπτώσεις αφήνει ένα κενό, ελπίζουμε το κενό αυτό να είναι σύντομο και να συνεχιστεί η έκδοση του περιοδικού.

Τα θερμά μας και πάλι συλλυπητήρια.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο της «ΕΝΩΣΗΣ ΑΠΟΔΗΡΩΝ ΠΑΠΙΚΩΝ»

Ο Πρόεδρος
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΙΑΝΗΣ

Ο Γενικός Γραμματέας
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΕΞΑΡΧΟΣ

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΚΙΜΩΝΑ ΚΥΡΙΑΖΗ

Ο Κίμων Κυριαζής συνέδεσε τ' όνομά του και την παρουσία του στην πόλη μας με τον Προσοπισμό, τον Εμπορικό Σύλλογο και τα Ζαγοροισακά.

Οι παρακάτω αναφερόμενοι υπήρξαμε στενοί συνεργάτες του στη διοίκηση του Εμπορικού Συλλόγου, που επί πολλά χρόνια ήταν πρόεδρος ο Κίμων Κυριαζής.

Είναμε γνωστή η προσφορά των εμπόρων σ' αυτόν τον άγονο τόπο και η συμμετοχή τους στα κοινά και την προαγωγή των τοπικών συμφερόντων. Ήταν αισθητή η παρουσία και η πολύπλευρη προσωπικότητα του Κίμωνα Κυριαζή που συμμετείχε ένθερμα και παραγωγικά σε κάθε κίνηση.

Σε ένδειξη ελάχιστης τιμής, καταθέσαμε στην μνήμη του συμβολικά 50.000 δραχ. για την ανέγερση του αγάλματος της Ζαγορίσας Γυναίκας της Πίνδου, που μεταξύ των άλλων ήταν επί των τελευταίων δραστηριοτήτων και επιδιώξεών του.

ΠΑΤΑΟΣ ΔΑΛΛΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΙΩΓΓΑΣ

ΚΙΜΩΝΑ ΩΡΑ ΣΟΥ ΚΑΛΗ...

«... αλλά και σπέρνει την ελπίδα για την αναβίωσή του.

Το Περιοδικό σου «Το ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ», η λαχτάρα κι η απαντοχή σου.

Στην τελευταία μας συνάντησή η τελευταία σου κουβέντα και σκέψη ήταν γι' αυτό «Να μην το κλείσετε το περιοδικό» είπες.

Κι είδα στα μάτια σου για πρώτη φορά το φτερούγισμα του θανάτου.

Ως τις τελευταίες σου μέρες, σκληρά χαροχτυπημένος κι άρρωστος, η έγνοια σου για το Ζαγόρι, δεν είχε σκολασμό.

Πάλεψες, προσπάθησες και πρόσφερες, Κίμωνα, όσο λίγοι Ζαγορίσιοι στον τόπο τους. Ακούραστος, ανιδιοτελής, πράκτορας, ανιδιοτελής, εκείνος το μόνιμο χαμόγελο στα χείλη σου, που καθρέφτιζε την ψυχική σου ευγένεια, την αρχοντιά και την καλοσύνη.

Όμως στους ανθρώπους των έργων, περισσεύουν τα πολλά λόγια. Κι εσύ Κίμωνα, ήσουν άνθρωπος των έργων. Και σαν τέτοιο θα σε θυμούνται πάντα οι Ζαγορίσιοι και θα σ' ευγνωμονούν.

Εμείς όλοι, όσοι είχαμε την τύχη να συνεργαστούμε μαζί σου (μέσα α-

ΜΙΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΡΙΖΑΡΕΙΟΥ

ΠΡΟΣ «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

Σας γνωρίζουμε ότι το Πολυμελές Συμβούλιο της Σχολής, κατά τη συνεδρίαση του της 25.10.1989, αποφάσισε την οικονομική ενίσχυση του περιοδικού «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» εγγυώμενος συνδρομητές από το έτος 1990 τις 44 Κοινότητες που Ζαγορίου που αναφέρονται παρακάτω:

1) Άγιος Μηνάς, 2) Ανθρακίτης, 3) Άνω Πεδιναί, 4) Αρίστη, 5) Ασπράγγελοι, 6) Βίκος, 7) Βύσσα, 8) Βοαδάτο, 9) Βουρσοχώρι, 10) Βοδούσα, 11) Γρεβενίτη, 12) Δίκωρο, 13) Διπτόπιο, 14) Δίλοφο, 15) Ελάτη, 16) Ελατοχώρι, 17) Ελαφότοπος, 18) Ηλιοχώρι, 19) Ιπέα, 20) Καβαλάρι, 21) Καλοντά, 22) Κασσιόδο, 23) Κάτω Πεδιναί, 24) Κασρές, 25) Καστανόνας, 26) Κήποι, 27) Κουκούλι, 28) Λάισα, 29) Λεπτοκαρυά, 30) Λυγγάδες, 31) Μακρίνο, 32) Μακασσι, 33) Μεσοβούνι, 34) Μηλιοτάδες, 35) Μονοδένδρο, 36) Νεγάδες, 37) Νέο Αμφούσιο, 38) Πάπιγκο, 39) Πέτρα, 40) Σκαρινέλι, 41) Τρίστο, 42) Τσεπέλοδο, 43) Φλαμπουράρι, 44) Φραγκάδες.

Παρακαλείσθε επί του περιοδικού και σε θέση περίοπτου να τίθεται σφραγίδα που θα αναγράφει: ΔΩΡΕΑΝ — Η συνδρομή έχει πληρωθεί από τη ΡΙΖΑΡΕΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ.

Το Διοικ. Συμβούλιο
Άγγελος Κίτσος
Σπύρος Ιωαννίδης
Ο Γραμματέας
Κων. Παναγιώτης

πό διάφορους Ζαγορίσιους φορείς) και να εμπνευστούμε από την αγάπη σου για το Ζαγόρι, μια υποχρεωση του οφείλουμε, γιατί ξέρουμε πως αυτή θα κάνει τον ύπνο σου τον αιώνιο και το χέμα το Γιαννιώτικο που σε λίγο θα σε σκεπάσει πιο αναλαφρά: Να συνεχίσουμε το έργο σου και να το μεταλαμπαδεύσουμε στους νεότερους, για να γίνει το Ζαγόρι μας και πάλι αξιογής ιστορίας του.

Κίμωνα, καλό κατεύοδιο και ώρα σου καλή.

Οι Ζαγορίσιοι, δεν γίνεται να σε ξεχάσουμε. Δεν θα μας το επιτρέψουν η αγάπη και το έργο σου για το Ζαγόρι.

Αιωνία σου η μνήμη.

Στα Γιάννινα και στο Ζαγόρι θα λείψει ο Κίμωνας Κυριαζής

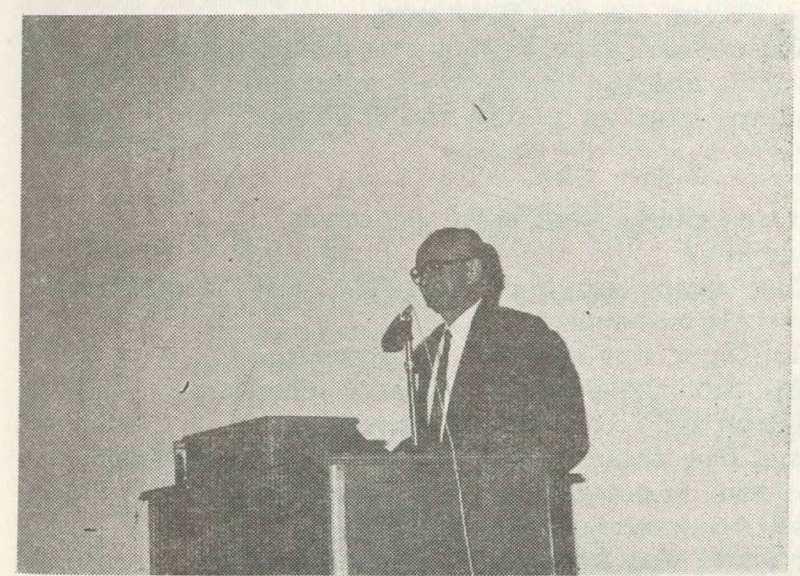
Κηδεύτηκε χτες ο ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ.

Ο άνθρωπος που πέρασε όλη του τη ζωή, στα Γιάννινα και για τα Γιάννινα. Τηρήσε ένα τόσο ζωντανό κίταρο στη ζωή της πόλης και της ενδοχώρας της! Ένας δημιουργός κοινωνικός παράγων που βοήθησε, σε πολλούς τομείς της δημόσιας ζωής. Ειδικά ο εμπορικός κόσμος, στον οποίο ανήκε ο ίδιος, έχοντας το

νάλογο στις προσφορές του Κίμωνα.

Του επεφύλαξε μεγάλο πόνο με το θάνατο της ακριβής του κόρης πριν 3 μήνες. Ας ήταν να είχε φύγει πριν δοκιμάσει το παρό ποτήρι του θανάτου της 30χρονης κόρης του.

Για τους δυνατούς όμως πρέπει να φθάνουν όλα μέχρι το τέλος. «Η τή νίκη ή τη θανά». Και σ' αυτή τη μάχη με τον πόνο ο Κίμωνας δεν δγρήκε νικητής. Ο πόνος τούφαγε τα σωθι-

Ομιλητής στο Β' Συμπόσιο Λόγου

παλιότερο και μοναδικό, παλιά, κατάσταση καλλιτεχνικών και αρωμάτων, υπήρξε η ψυχή του και η θεομνηγός συνδικαλιστική και αναπτυξιακή του μονάδα!!

Μετά τον κ. Γκολέτση επί 20-25 χρόνια ήταν πρόεδρος του Εμπορικού Συλλόγου κι από τα ιδρυτικά του μέλη. Επί 10 χρόνια προήδρευε του Εμπορικού Επιμελητηρίου και αγωνιστής για την ανάπτυξη του εμπορικού κόσμου και των προβλημάτων του.

Αλλά δεν ήταν μονάχα στον επαγγελματικό τομέα στέλεχος και παράγων αγωνιστικός ο Κίμων Κυριαζής.

Το διοικητικό του μάτι και η προωθημένη του αντίληψη έπασαν και τα οικονομικά προβλήματα και τη βαρύνουσα παρέμβαση του ανθρώπου στη φύση, γι' αυτό κι από πολύ νωρίς προσπάθησε να εμπνεύσει σ' όλους την αγάπη γι' αυτήν, φτιάχνοντας Λέσχη Περιηγητική και Ορειβατικούς Συλλόγους, ενώ μέσα στον Προσοπισμό ενέτεινε στα παιδιά το σεβασμό στη φύση.

Το Ζαγόρι αποτέλεσε επίσης για τον Κίμωνα μια μεγάλη αγάπη κι ένα πάθος όχι μόνο για τη διατήρησή του αλλά και την αναβίωσή του.

Οι Φραγκάδες που τον γέννησαν και τα Γιάννινα που τον ανέθρεψαν και τον άνθρωπον χρωστάνε οίγουρα πολλά στον εκλεκτό Κίμωνα Κυριαζή.

Και είναι εκλεκτοί όσοι φεύγουν από το φτωχό μέτρο του εαυτού τους και σκορπίζοντας στο σύνολο και φθάνοντας προσφέροντας σ' αυτό.

Αυστηρώς, η ζωή δε στάθηκε α-

κά. Κι εδώ θα πρέπει να πούμε ότι ήταν η τελική προσφορά της ψυχής στον Κίμωνα. Τον απάλλαξε απ' αυτόν της ψυχής του τον αβάσταχο πόνο.

Κάπου σήμερα τον νοιώθουμε πολύ ευτυχισμένο.

Στην κηδεία του παιδιού του αποχωρητόντας το καθώς το φίλοσε, τον ψιθύρισε: «Μωρό μου ελπίω γρήγορα να σ' ανταμώσω» (ήμουν κοντά άκουσα το ψιθύρισμα και με συγκλόνισε η απαντοχή του!) Γι' αυτό και δεν πόνεσα Κίμωνα τη φυγή σου. Σου ήταν προσφορά ετούτη η φυγή σου.

ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΣΤΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΣΠΗΣΑΝ...

Κατά την νεκρώσιμη ακολουθία χτες, την οποία παρακολούθησε πάρα πολύς κόσμος, εκ μέρους των Ζαγορισίων τον αποχωρήτισε ο Πρόεδρος του ΙΛΕΖ κ. Τζιόβας, με λόγια θερμά και πολλή αγάπη κι ευγνωμοσύνη.

Ενώ ο κ. Τζιόβας Χατζής συγκίνησε τον κόσμο όταν έβγαλε από το πέτο του το σήμα των προσώπων και το απόθεσε στον αρχηγό που έφάνε.

Ε... να μη φύγει χωρίς το έμβλημα του που μια ζωή περήφανα στόλιζε και το δικό του πέτο!

Και οι μόνοι που σίγησαν, αδιακωλύτητα ασφαλώς, ήταν ο εμπορικός κόσμος στον οποίο τόσο πολλά πρόσφερε ο Κίμων Κυριαζής. Ούτε δυο λόγια για κατενύοδιο!

Κίμων Αθαν. Κυριαζής

Στις 29.11.89 έφυγε από κοντά μας ένας εκλεκτός Ζαγορίσιος στην καταγωγή, μεγαλωμένος όμως Γιαννιώτης, με πλούσια, πολύπλευρη και ιαξέπαινη κοινωνική δράση. Ο Κίμων Αθ. Κυριαζής.

Ήταν χαρακτηριστικά εξαιρετικός στις κοινωνικές του σχέσεις, ευγενικός, πράος, γελαστός, μελιχλιός, προσηνής, φιλικός και συνεργάσιμος με όλους.

Τηρήσε άριστος οικογενειάρχης και διέπρεψε στο επαγγελματικό του στάδιο, με την καλωσύνη και την εντιμότητά του ως έμπορος.

Από τον πατέρα που παρήλαβε το ωραίο και μοναδικό γ'α την εποχή του κατάστημα καλλιτεχνικών και πο-εξήψωσε σε βαθμό τελειότητας και ευθύτητας προβολής στον ελληνικό χώρο και το έργο του αυτό εξετιμήθη σε διεθνείς εκθέσεις και εβρα-δευθή.

Στον εμπορικό κόσμο της πόλεως, κατέλαβε εξέχουσα θέση και εκλέχθηκε πρόεδρος του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου και του Εμπορικού Συλλόγου.

Χαρακτηριστικά ανήσυχος, ο ιαξέπαινος Κίμων, δεν αρκέστηκε στην τυτική άσκηση του επαγγέλματός του, αλλά διηύθυνε τους ορίζοντας της δραστηριότητός του, σε όλες ισχεδόν τις κοινωνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις της πόλεως και συμμετείχε ως ενεργός πολίτης με πλούσια δράση.

Τηρήσε ηρωικό στέλεχος του παλαιού Σωματίου των Ελλήνων Προσοπιστών. Επώσης υπήρξε από τα ιδρυτικά στελέχη του Τμήματος Ιωαννίνων της Ελληνικής Περιηγητικής Λέσχης και επέδειξε ασυνήθη και πλούσια δραστηριότητα και οργανωτική ικανότητα για την επιτυχία των ευγενικών σκοπών της Ελληνικής Περιηγητικής Λέσχης στο Τμήμα Ιωαννίνων, του ο-

ποίου κατά τα τελευταία χρόνια υπήρξε αρεστός Πρόεδρος και στο οποίο προσέφερε πολύτιμες υπηρεσίες.

Σ' ένα άλλο πομέα της δραστηριότητός του αποσπώθηκε με αποστολική πίστη και με μεγάλο ζήλο. Είναι στην «Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Ζαγορίου», της οποίας ήταν ο κινήτριος μοχλός για την επιτυχία των πολιτιστικών σκοπών της, το έργο της οποίας είναι εξαιρετικό για την ανάπτυξη και προβολή του Ζαγορίου. Αυτό το έργο έλαβε σάρκα και οστά στα Συμπόσια που οργανώσε η Εταιρεία και για την επιτυχία των οποίων εργάστηκε με ζήλο ο Κίμων, ως Πρόεδρος της και με τα Συμπόσια αυτά επιστήμονες ειδικοί και πανεπιστημιακοί καθηγητές ανέλυσαν όλες τις πτυχές της Ιστορίας, Λαογραφίας, της ζωής και των προβλημάτων του Ζαγορίου και η έκδοσή τους από την Εταιρεία αποτελεί πολύτιμη προσφορά για τον τόπο μας.

Στον ίδιο πομέα, ο Κίμων επιμελήθηκε το βάρος της εκδόσεως του μηνιαίου περιοδικού της Εταιρείας «Το Ζαγόρι μας», του οποίου υπήρξε ο εκδότης και διευθυντής και με την προσφοράν του το κατέστησε άριστον διμην ελεύθερος προβολής των προβλημάτων του Ζαγορίου και οργανώνοντας ηρωτικές δημοσιογραφικές εκδηλώσεις.

Η σπάνια του Κίμωνος αφήνη, μεγάλο και δυσαναπλήρωτο κενό στο χώρο του Ζαγορίου και των άλλων κοινωνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων της κοινωνίας της πόλεως, καθ' όσον ο καείμνηστος Κίμων ήσαν πολύ χρήσιμος και προθύμος προς όλους.

Δεν ήταν καλότυχος να εδεί ολοκληρωμένο το άλλο μεγάλο έργο της ζωής του, σπημένο στον αυγένα στο «Ρο-νοτάρι», το ηρωτικό μνημείο της «Ζαγορίσας Γυναίκας» να προβάλλεται ως εθνικό σύμβολο που να πιστοποιεί την πολύτιμη εθνική προσφορά της γυναίκας του Ζαγορίου στον εθνικό και εθνικό Ελληνοπαλιό πόλεμο του '40 και να χωρεί κι αυτός.

Με την σπάνια συμμετοχή τους οι συμπατριώτες του Ζαγορίου, η κοινωνία και ο εμπορικός κόσμος της πόλεως στην κηδεία του, έδειξαν όλην την αγάπη και εκ-

Α.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

ΨΗΦΙΣΜΑ

Ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγοριών Ιωαννίνων συνήλθε έκτακτα με το άγγελμα του θανάτου του τ. Προέδρου του Συνδέσμου

ΚΙΜΩΝΑ ΚΤΡΙΑΖΗ

ο οποίος προσέφερε πολλά στον Σύνδεσμο, αποφάσισε:

1. Να παραστεί σύσσωμο το Δ.Σ. στην κηδεία.
2. Να εκφράσει τα συλλυπητήρια στην οικογένειά του.
3. Να καταθέσει το ποσό των 5.000 δραχ. στη Λαογραφική Εταιρεία Ζαγορίου, αντί στεφάνου.

Το Δ.Σ.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΡΟΤΑΡΙΑΝΟΤ ΟΜΙΛΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ συνήλθε έκτακτα μόλις πληροφορήθηκε τον θάνατο του μέλους του

ΚΙΜΩΝΑ ΚΤΡΙΑΖΗ

Αποφάσισε ομόφωνα:

1. Να εκφραστούν τα συλλυπητήρια στην οικογένεια του εκλιπόντος.
2. Να παρακολουθήσουν τα μέλη το Όμιλο την κηδεία του.
3. Να καταθέσει αντί στεφάνου το ποσό των 10.000 δραχμών στην Εταιρεία Προστασίας Αναπήρων Παιδών (ΕΛΕΠΑΠ).

Ιωάννινα 29.11.1989

ΤΟ ΔΙΟΙΚ. ΣΤΜΒΟΥΛΙΟ

ΨΗΦΙΣΜΑ

Η Συντακτική Επιτροπή του Περιοδικού «Το Ζαγόρι μας», με το θλιβερό άγγελμα του θανάτου του

ΚΙΜΩΝΑ ΚΤΡΙΑΖΗ

εκδότη και διευθυντή του Περιοδικού, συνήλθε σε έκτακτη συνεδρίαση και αποφάσισε:

1. Να παρακολουθήσει τη νεκρώσιμη ακολουθία.
2. Να εκφράσει τα θερμά συλλυπητήριά της στην οικογένειά του και
3. Να καταθέσει αντί στεφάνου 10.000 δρχ. για το μνημείο της «Ζαγορίας Γυναίκας» στην ανέγερση του οποίου ο εκλιπών πρωτοστατούσε.

Ιωάννινα, 29 Νοεμβρίου 1989

Η Συντακτική Επιτροπή

ΚΙΜΩΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

τίμηση προς τον εκλιπόντα.

Η μνήμη του Κίμωνος θα είναι διαρκής στις ψυχές όλων, όσοι τον γνώρισαν και συνεργάστηκαν μαζί του. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται και ο γράφων σήμερα τις λίγες αυτές γραμμές ως αποχαιρετισμό στον εκλιπόντα αγαπητό και σκεπτόμενο και σκεπτόμενο συνεργάτη αείμνηστο Κίμωνε.

Κώστας Τέκτων

ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Δ.Σ. του Κέντρου Ερευνών Ζαγορίου, μετά τη θλιβερή αγγελία του θανάτου του συμπατριώτη μας και μέλους της Ελεγκτικής Επιτροπής

ΚΙΜΩΝΑ ΚΤΡΙΑΖΗ

συνήλθε έκτακτα και ομόφωνα αποφάσισε:

1. Να παραστεί στη νεκρώσιμη ακολουθία.
2. Να εκφράσει τα θερμά συλλυπητήρια στην οικογένειά του.
3. Αντί για στεφάνι να καταθέσει το ποσό των 10.000 δρχ. για την αποπεράτωση του μνημείου της «Ζαγορίας Γυναίκας» στην ανέγερση του οποίου πρωτοστατούσε ο εκλιπών.

Ιωάννινα 29.11.1989

Το Δ. Συμβούλιο

ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Δ.Σ. της Ιστορικής Λαογραφικής Εταιρείας Ζαγορίου, μετά τη θλιβερή αγγελία του θανάτου του Προέδρου της

ΚΙΜΩΝΑ ΚΤΡΙΑΖΗ

συνήλθε έκτακτα και ομόφωνα αποφάσισε:

1. Να παραστεί στη νεκρώσιμη ακολουθία.
2. Να εκφράσει τα θερμά συλλυπητήρια στην οικογένειά του.
3. Αντί για στεφάνι να καταθέσει το ποσό των 10.000 δρχ. για την αποπεράτωση του μνημείου της «Ζαγορίας Γυναίκας» στην ανέγερση του οποίου πρωτοστάτησε ο εκλιπών.

Το Δ. Συμβούλιο

ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Τμήματος Ιωαννίνων της Ελληνικής Περιγητικής Λέσχης, συνελθόν έκτακτως σήμερα την 29 Νοεμβρίου 1989, ημέραν Τετάρτη, με την αναγγελία του θανάτου του αειμνήστου προέδρου του Τμήματος

ΚΙΜΩΝΟΣ ΑΘ. ΚΤΡΙΑΖΗ

αποφάσισε ομόφωνα:

1. Να παραστούν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και τα λοιπά μέλη του Τμήματος στην κηδεία του.
2. Να κατατεθεί στεφάνι στη σοφό του.
3. Να εκφραστούν τα συλλυπητήρια στην οικογένεια του εκλιπόντος.
4. Να διατεθεί ποσό δρχ. 20.000 υπέρ της «Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Ζαγορίου».

Ιωάννινα 29 Νοεμβρίου 1989

Η Αντιπρόεδρος

ΑΙΝΑ ΔΟΓΟΡΙΤΟΥ

Ο Γεν. Γραμματέας

ΚΩΣΤΑΣ ΤΕΚΤΩΝ

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΚΙΜΩΝΑ

Έφυγε ο φίλος μας ο καλός ο άξιος, ο δυναμικός.

Έτσι λέγαμε αγαπητέ Κίμωνε εμείς που μείναμε.

(Ποιος ξέρει ως πότε!)

Κι είμαστε πολύ στενοχωρημένοι για σένα. Για το χαμό σου.

Τότε, κάποιος μας ξεστόμισε τη φράση:

— Άιντε, και στα δικά μας.

Και βυθιστήκαμε βουβοί στις σκέψεις μας, καθώς ήρθαμε πρόσωπο με πρόσωπο με την απάισια μορφή του θανάτου.

Όταν συνήλθαμε πάλι για σένα λέγαμε:

Πως ήσουν αρχηγός αρχηγός των Προσκόπων στα νιάτα σου.

Πρόεδρος των εμπόρων αργότερα. Και μια ευχάριστη και πολιτισμένη μορφή της Γιαννιώτικης κοινωνίας, που δεν έλειπε από καμιά εκδήλωσή της.

Ήσουν κι ο άνθρωπος του Ζαγορίου, που το υποστήριζε με έμπνευση, επιμονή και υπομονή.

Και πρόβαλε τις ομορφιές και τον πολιτισμό του.

Έμεινε ανολοκλήρωτο, λέγαμε, το άγαλμα της Ζαγορίας Γυναίκας.

Χωρίς πρόεδρο η Λαογραφική του εταιρεία και δίχως εκδότη ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ,

το περιοδικό που ενώνει όλους τους Ζαγορίσιους. Ακόμα λέγαμε για τις εκδρομές,

που οργάνωσες ως πρόεδρος της Περιγητικής Λέσχης. Και για τις συνεδριάσεις των μελών της

στα καλλίτερα Κέντρα της πόλης μας. Και για κείνη την καλοκαιρινή

ετήσια συνάντησή μας στο νησί.

Και τη μαγεία της νυκτερινής βόλτας, με πανσέληνο, μέσα στη λίμνη μας.

Αυτά κι άλλα πολλά λέγαμε (και λέμε) για σένα Κίμωνε.

Μα εγώ μένω σ' εκείνο το πρώτο: — Έφυγε ο φίλος μας ο καλός.

Κι έτσι σ' αποχαιρετώ:

Στο καλό φίλε μου ακριβέ.

Κι ελπίζω να είσαι ευχαριστημένος εκεί. Με συντροφιά την Άγκυ σου.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΤΣΑΟΥΣΗΣ

5. Να δημοσιευθεί το παρόν διά των ημερησίων εφημερίδων της πόλεως.

Ιωάννινα 29 Νοεμβρίου 1989

Η Αντιπρόεδρος

ΑΙΝΑ ΔΟΓΟΡΙΤΟΥ

Ο Γεν. Γραμματέας

ΚΩΣΤΑΣ ΤΕΚΤΩΝ

Ο Ταμίας
ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΖΩΚΑΣ
Τα Μέλη

Τίτικα Φίλιππου
Βασιλική Νταλαμάγκα
Άλμα Δογορίτου
Βασίλειος Μπαμπασιάς
Λάζαρος Αθανασιάδης

Πικροί θάνατοι Δικόρφου

Λάζαρος Δ. Λέκκος

Δάσκαλος

«Να σε φυλάξω, σταυραστέ, τρεις βίγλες έχω βάλλει Βάξω τον ήλιο στα βουνά και τον αετό στους κόλπους και το βοριά το δροσερό στις θάλασσες το κύμα! Ο ήλιος εδούλυνε και ο αετός αποκοιμήθη και το βοριά το δροσερό τον πήραν τα μαράβια! Σ' ήρθε ο Χάρος αφύλακτο, σ' αγνάλιασε, σε πήρε!»

Πέθαναν οι Ζαγορίσιες μοιρολόγισσες, για να πουν θλιβερό, πονεμένο το μοιρολόγι το πικρό στον αδόκητο χαμό σου, αγαπημένε, αλησμόνητε Λάζαρε! Κι εμείς όλοι μ' αλάλητο πόνο σ' αποχωριζόμαστε από τον κόσμο τούτο!

Στεφανωμένος με της δόξας το στεφάνι τ' αμάραντο μας φεύγεις από το στρατόπεδο των παλιών Ζαγο-

ΨΗΦΙΣΜΑ

Εν Αθήναις σήμερον την 21ην Δεκεμβρίου 1989 το Πολυμελές Συμβούλιο της Ριζαρείου Εκκλησιαστικής Σχολής, συνελθόν έκτακτως επί τω θλιβερό άγγέλματι του θανάτου του επί σειράν ετών διατελέσαντος Συμβούλου του Ιδρύματος

ΘΩΜΑ ΒΑΛΑΣΣΗ

Ιατρού

προσεννογόντος πολυτίμους υπηρεσίας εις το Ίδρυμα

Αποφάσεις

— Να εκφραστούν τα συλλυπητήρια του Ιδρύματος εις την οικογένειαν του μεταστάτους,

— Να διατεθεί ποσό δρχ. 50.000 εις το Χατζηπατέρειον Κέντρον Αποκαταστάσεως Σπαστικών Παιδιών, εις μνήμην του Θωμά Βαλάσση,

— Να δημοσιευθεί το παρόν διά των Εφημερίδων «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ», «ΕΣΤΙΑ», «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» και το «ΔΕΛΤΙΟ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ».

Το Πολυμελές Συμβούλιο

ΔΩΡΕΑ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ. — Ο Χριστόφορος Βολογιαννίδης στη μνήμη της μητέρας του Ιουλίας Βολογιαννίδου (Κυρκοπούλου) διέθεσε 20.000 για το Οστεοφυλάκιο Ελαφοτόπου.

Γιάννινα 24.12.1989

ΤΑΚΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»
ΣΥΝΔΕΤΙΚΟΣ ΚΡΙΚΟΣ
ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΥΣ
ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΕΣ ΜΑΣ

Ικανοποιώντας ένα πάγιο αίτημα των συμπατριωτών μας, που ζουν μακριά από το Ζαγόρι μας και που διψούν για ειδήσεις από τα χωριά μας, απευθύνουμε θερμή παράκληση στους μόνιμους κατοίκους των χωριών μας, να μας στέλνουν τακτικά ανταποκρίσεις τους, με όλες τις νεώτερες ειδήσεις γύρω από την κοινωνική ζωή, τον προγραμματισμό και εκτέλεση κοινοφελών έργων, την αθλητική και τουριστική κίνηση και ό,τι άλλο αυτοί κρίνουν σκόπιμο και χρήσιμο για την πληρέστερη ενημέρωση των ξενιτεμένων συμπατριωτών μας.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας» είναι η μοναδική φωνή που φτάνει σ' όλες τις περιοχές της χώρας, όπου ζουν Ζαγορίσιοι και όλοι τους περιμένουν με ανυπομονησία πότε θα έρθει το περιοδικό να μάθουν νέα από την πατρίδα.

Στις μέρες μας η προσωπική αλληλογραφία έχει σχεδόν καταργηθεί —κάτι που στα παλιότερα χρόνια στην περιοχή μας είχε ξεχωριστή άνθιση— από το λόγο ότι η ξενιτιά δημιούργησε αυτή την ανάγκη για μια τακτική επικοινωνία μεταξύ των ξενιτεμένων με τους δικούς τους στην πατρίδα.

Από τα γράμματα μάθαμε οι ξενιτεμένοι κάθε τι που γίνεται στα χωριά τους και που διαβάζοντας τα νοερά θρίσκονταν κοντά στους αγαπημένους τους χωριανούς κι απάλλυναν τον πόνο της ξενιτειάς. Σ' ένα τέτοιο γράμμα ξενιτεμένου από την Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου στα 1886 διαβάζουμε: «Τα γράμματα σου θα χρησιμεύουν ως παρηγοριά μου διά τας θλίψεις τας οποίας προξενεί η ξενιτειά».

Έτσι την έλλειψη αλληλογραφίας σήμερα, έρχεται ν' αναπληρώσει το περιοδικό μας, που πρέπει ν' αποτελέσει ένα συνδετικό κρίκο ανάμεσα στους μόνιμους κατοίκους του Ζαγορίου και τους ξενιτεμένους μας συμπατριώτες.

Στείλτε μας «χαμπέ-

Εισφορές

3.000

Βρανούσης Λεάνδρος

Πέτσου Αμαλία

Ρέμιος Κωνσταντίνος

2.500

Μαρκουλίδης Κωνσταντίνος

2.400

Δόδος Δημήτριος

Παπαγεωργίου Λούλα

2.000

Γελένη Βικτωρία

Κατσούρας Νικόλαος

Μίκου Ιριγένεια

Πελένη Ελένη

Πρωτοσύγγελλος Δημήτριος

Σολωμός Γεώργιος

Στεφανούλου Καλλιόπη

Τσιουμάνης Δημ. Γεώργιος

1.500

Βλάχου Ιουλίνα

Καλογρήου Γεώργιος

Κατσαρού - Παπαδοπούλου Χαρ.

Ντινούλης Κων/νος

Παπά Θέα

Παπάς Μιχαήλ

Σακελλάριου Δημήτριος

Φασιλάκη Ρωξάνη

1.200

Αδελφότης «Η Πρόοδος»

Πετριωτών

Αυδή Ελένη

Ζινδουλής Χρ. Κων/νος

Καμτσίκας Πελοπίδας

Καρούλης Πρ. Μενέλαος

Κατσιάπουλος Πασχ. Γεώργιος

Κολιάς Αναστάσιος

Παναγιώτης Παναγιώτης

Παπαδιαμάντης Κων/νος

Τσαλάλη Νίκη

Τσαμμένος Λάζαρος

Τσόντζος Ηλίας

Τσούλης Χρήστος

Φωτιάδης Μιχαήλ

1.000

Βασιλάκης Ιωάννης

Δοβιάλης Αναστάσιος

Εξαρχάπουλος Χρήστος

Ζεφός Δημήτριος

Καραβιάς Αλ.

Μουσταπούλου Νίκη

Παπαϊωάννου Σταύρος

Τάκης Μαρινάκη

Τσιουμάνης Κων/νος

ριο» από το Ζαγόρι για «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» κι εμείς θα φροντίσουμε να φτάσουν παντού, όπου έρισκονται Ζαγορίσιοι, ακόμα και έξω από την Ελλάδα.

Μέσα στη σύγχυση που δημιουργούν στην εποχή μας τα ποικιλώνυμα μέσα επικοινωνίας, μας χρειάζεται ασφαλώς μια απολή φωνή, που θα μας ηρεμήσει και που θα έρχεται από τα απόμακρα χωριά μας καθαρά και νοσταλγική, μέσα από τις σελίδες του περιοδικού μας.

Σάββας Θεοδώρου

Μνήμες της Κατοχής και της Αντίστασης

•) Συνέχεια από το προηγούμενο φύλλο

Τους μήνες που ακολούθησαν δυο γεγονότα ήρθαν να προσδεθούν νέες πληγές στο κορμί του πολυπαρού Ζαγοριού. Λέω πολυπαρού, γιατί αυτή η περιοχή, που γνώρισε στην εποχή της Τουρκοκρατίας, χάρη στην εργατικότητα των κατοίκων της, τον πλούτο των ξηνητεμένων παιδιών της και την παιδεία, εποχές ανήλθης όλων των θεσμών και ευημερίας πρωτόγνωρης, δεινοπάθησε από τις επιδρομές του τουρκικού στρατού, κατά κύριο λόγο των αλβανικών αρδών, και από τη ληστεία που τη μάστιζε ως το 1928. Στην κατοχή ο πληγές αυτές αναβίωσαν πάλι, με γενεσιουργά αίτια διαφορετικά από εκείνα της Τουρκοκρατίας. Η ληστεία ήταν αποτέλεσμα της πείνας που έπεσε, εξουδετερώθηκε όμως γρήγορα με τα σκληρά μέτρα των οργανώσεων. Τις επιδρομές όμως των τυράννων, των γερμανοϊταλών αυτή τη φορά, δύσκολα ήταν να τις αποτρέψει κανείς.

Μια τέτοια επιδρομή έγινε στη Βίτσα το καλοκαίρι του 1943, ύστερα φαίνεται από πληροφορίες των Ιταλών πως το χωριό ήταν κέντρο ανταρτικών οργανώσεων, και πως σ' αυτό υπήρχαν σημαντικές ποσότητες οπλισμού. Ευτυχώς η επιδρομή έγινε μέρα, το στρατιωτικό τμήμα αναγνωρίστηκε έγκαιρα από τους κατοίκους, το χωριό άδειασε από άντρες και γυναίκες ακόμα και όσοι δούλευαν στο ύπαιθρο, σε γεωργικές εργασίες, ιδιαίτερα σε τοποθεσίες που βρίσκονταν κοντά στο δημόσιο δρόμο, φρόντισαν να απομακρυνθούν σε χώρους πιο ασφαλείς. Στο

ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

χωριό έμειναν μόνο λίγοι ηλικιωμένοι, που τα χρόνια του αποτέλειαν σπινίδια στις όποιες προθέσεις των Ιταλών. Με συντροφιά δυο - τρεις, ανάμεσά τους και μια γυναίκα, βρέθηκαν στην απέναντι από το χωριό τοποθεσία του «Κορησού», στην άκρη μιας απότομης κατηφορίας που καλύπτονταν από λεύκες και άλλα ψηλόκορμα δέντρα. Η θέα από εκεί ήταν πανοραμική, το χωριό απλώνονταν όλο μπροστά μας, σε μεγάλη απόσταση όμως, γι' αυτό και δεν ξεχωρίζαμε τις λεπτομέρειες. Οι Ιταλοί, όπως συνήθιζαν, το περιβάλλωσαν απ' όλες τις πλευρές, χρειάστηκαν αρκετή ώρα για να ολοκληρώσουν την κύκλωση, η περιφέρεια στον δυο μαχαλάδων είναι μεγάλη, εξαιτίας της έκτασης των οικισμών. Όταν συμπληρώθηκαν τα μέτρα ασφαλείας, ομάδες στρατιωτών, με επικεφαλής αξιωματικούς, άρχισαν τον έλεγχο κατά συνοικίες. Σύμφωνα με τις διαταγές, οι πόρτες των σπιτιών έπρεπε να ήταν ανοιχτές, όταν τις έβρισκαν κλειδωμένες τις έσπάζαν. Ζητούσαν να βρουν όπλα, σύμφωνα με τις πληροφορίες που είχαν. Έως αυτό νάταν και πρόσχημα για να επιφέρουν καταστροφές σε σπίτια που άντρες τους είχαν προσχωρήσει στους αντάρτες. Οι ειδικές αυτές διαταγές ήταν εις των υστέρων, γιατί κανένας δεν έμαθε την αιτία που οι Ιταλοί έκαναν το μπλόκο στο χωριό.

Από μακριά βλέπαμε, σε ξέφωτα μέρη, κινήσεις Ιταλών, πιστεύαμε πως δεν θ' αργούσαν να φύγουν, χωρίς να κάνουν ζημιές, εκτός από την αρπαγή των καπετών, στα οποία πάντοτε είχαν αδυναμία. Η φωνή της γυναίκας, που πρώτη αντήχησε τον καπνό μας πύρωσε: «Φωτιά, φώναξε και σηκώθηκε όρθια χειρονομώντας. «Φωτιά, μουρμουρούσαμε όλοι, «εάνε το χωριό». Στην αρχή μείναμε άφωνοι, πρώτη φορά βλέπαμε σπίτια να καίγονται, πρώτη φορά συνειδητοποιήσαμε άμεσα την πολυτροπική μορφή της τυραννίας. Έξω, καθώς ο καπνός ανέβαινε, προσπαθούσαμε να καταλάβουμε ποιο σπίτι έκαιγαν κοντά στον πλάτανο του Κάτω Μαχαλά έβγαυε η στήλη του καπνού μαζί με τις φλόγες, σωματίες πύρινες, μαρτυρία μιας πράξης επιπόνητης. Ο καπνός σιγά - σιγά σκόρπισε στον αέρα, κάλυπτε όλη τη συνοικία και έμειναν μόνο οι τεράστιες φλόγες να φανερώνουν το έγκλημα των επιδρομέων.

Κατορθώσαμε τέλος να εντοπίσουμε το σπίτι. Ήταν το αρχοντικό του Δ. Πανταζή, το είχε φτιάσει ο πατέρας του, ταξιδευμένος τον παλιό καιρό στη Βιέννη και το είχε διακοσμήσει με έπιπλα του στυλ της αμυγδαλίνης τότε πρωτεύουσας της μεγάλης αυτοκρατορίας. Ο Ιταλός είπαν πως βρήκαν σφαίρες μέσα, μάλλον πρόσχημα ήταν. Ο Πανταζής ήταν στέλεχος των ανταρτών, πρώτα με τον Αγαθολή, ύστερα με τον ΕΛΕΣ, με δικό του τμήμα. Αυτοί πρέπει να ήταν οι πραγματικοί λόγοι της πυρπόλησης του αρχοντικού.

Σε λίγο νέα στήλη καπνού εμφανίστηκε, άλλο σπίτι και γόταν, φοβερό μύνημα για την τύχη όλου του χωριού. Ήταν του Μ. Ζωΐδη, παλιό αρχοντικό κι αυτό, παραχωρημένο σ' άλλον, αντίπαλο του ΕΛΑΣ, για να μένει στα δύσκολα χρόνια της κατοχής. Είπαν πως κι εκεί βρέθηκαν σφαίρες, το σπίτι έγινε δημιουργηθεί. Καπνός και φωτιά ξεπήδησε ταυτόχρονα κι από το τρίτο σπίτι, στον Πάνω Μαχαλά αυτή τη φορά. Καίγεται το «Αμιλιζό» του χωριού, το σπίτι της κοινότητας, χτισμένο την εποχή της Τουρκοκρατίας για να μένουν και να διανυστερεύουν Τούρκοι αγγελιαφόροι, δεκαετίες, στρατιώτες και τζεντεμάδες. Πριν χτιστεί ήταν υποχρεωμένοι οικείοι να τους φιλοξενούν στα σπίτια τους, με όλες τις συνέπειες που μπορεί να είχε μια τέτοια φιλοξενία.

Το κακό σταμάτησε στα τρία σπίτια. Όπως μας είπαν, όταν γυρίσαμε στο χωριό, οι Ιταλοί είχαν κάνει την επιδρομή ύστερα από προδοσία, κατηγόρησαν που δεν στάθηκε δυνατό να αποδειχθεί. Εκείνοι που είχαν μείνει, περιτομήθηκαν, όσο μπορούσαν, τους επιδρομείς, κι αυτοί όπως έλεγαν, έφυγαν ευχαριστημένοι και ικανοποιημένοι, γιατί είχαν εκτελέσει τις εντολές των διωκτών τους. Αν κάποιος ένοιωσαν τύψεις για τις βάρβαρες πράξεις τους, ποτέ δεν θα γίνει γνωστό. Έως να υπήρχε μια τέτοια ενσυνείδηση στους Ιταλούς, δύσκολο όμως να γίνει πιστευτό κάτι τέτοιο για τους Γερμανούς. Αυτοί τίποτε δεν έδεχνε να τους ικανοποιεί, να κεντά την καρδιά τους, όταν έβαιναν όχι μεμονωμένα σπίτια, αλλά χωριά ολόκληρα. Η Δοβρά κι η Μπούλτσι, απέναντί μας, δεν θ' αργούσαν να δοκιμάσουν τη βαρβαρότητα και την αναληψία τους.

Στο μεταξύ έφταναν και σε μας οι πληροφορίες από τις επιδρομές συγκροτούσες που γίνονταν ανάμεσα στις οργανώσεις σ' άλλες περιοχές της ορεινής Ελλάδας. Η συναδέλφωση και κοινή δράση που εκδηλώθηκαν στην επιχείρησή για την αντανάξη της γέφυρας του Γοργοπάσιου, είχε λησμονηθεί. Από τότε ο πόλεμος εναντίον των κατακτητών εναλλασσόταν με επιφύλλες συγκροτούσες, που αδυνατούσαν τον απελευθερωτικό αγώνα, βοηθούσαν τα σχέδια των κατακτητών και προβάλλαν προς τα έξω, προς τη μαχόμενη Ευρώπη, μία θολή εικόνα για το αντάρτικο και τη συμβολή του στο γενικότερο συμμαχικό αγώνα, ειδικά που με τις διαβλάσεις της, εκούσιες ή ακούσιες, έγινε αιτία να επετασθεί ο διχασμός και στις ελληνικές δυνάμεις του εσωτερικού. Οι διαμάχες, περιορισμένες στην αρχή, με την πάροδο του χρόνου πήραν μεγαλύτερη έκταση και δραματικές αποχρώσεις, καθώς οι Γερμανοί, που διευκολύνονταν από μια τέτοια κατάσταση, κατέστρεφαν με φωτιά και σίδερο την ορεινή Ελλάδα, έκαναν το μισό Ζαγόρι, μεταβάλλοντας σε στάχτη ένα πολιτισμό ανεπανάληπτο, κι άλλες περιοχές, αφήνοντας ερείπια κι αποκαΐδια στο περσίμα τους. Και το χειρότερο δημιουργήσαν άγριο μίσος ανάμεσα στους αντιμαχόμενους Έλληνες, με συνέπειες φοβερές για τα χρόνια που ακολούθησαν. Δεκάδες άνθρωποι, Έλληνες και ξένοι, ιστορικοί ή αστυνομικοί, προπαγανδιστές των γεγονότων, οι περισσότεροι στελέχη των οργανώσεων ή των αγγλικών αποστολών, καθώς και τρίτοι που θέλησαν να δουν από τη δική του σκοπιά ο καθένας την εξέλιξη των γεγονότων, έδωσαν και διαφορετικές ερμηνείες.

νείες. Πιστεύω πως κανένα σύγγραμμά δεν είναι απόλυτα πειστικό, ιδιαίτερα εκείνα που αγωνίζονται να δικαιολογήσουν τη στάση των οργανώσεων στις οποίες ο συγγραφέας ανήκει ή τη δράση των ξένων αποστολών. Ούτε και το αρχαιολογικό υλικό, που κάθε τόσο έρχεται στην επιφάνεια βοηθάει πάντοτε για το σχηματισμό αντικειμενικής γνώμης. Πάντως, είναι δύσκολο να σχηματίσει σήμερα γνώμη ένας μελετητής, που δεν είχε άμεση εμπειρία, αλλά και το αντίθετο: Οι απόψεις ενός σύγχρονου της εποχής που έζησε τα γεγονότα κι είχε τότε μια γνώμη γι' αυτά δεν μπορεί να έχει απόλυτη αξία. Η αλήθεια μπορεί να βρεθεί ύστερα από κοπιαστική έρευνα και αξιολόγηση που αρχαιολογικού, των κειμένων, των δημοσιευμάτων των εφημερίδων, των αφηγήσεων των πρωταγωνιστών, όσων επιζούν και δεν έγραψαν, κι ό,τι άλλο μπορεί να βοηθήσει. Κάπου στη διασταύρωση των απόψεων είναι κρυμμένη η αλήθεια κι ως μην ξεχνάμε πως από την κατοχή ως σήμερα πολλές γνώμες έχουν αναθεωρηθεί, που ελαμβιάνονταν ως τη στιγμή της αναθεώρησης αλήθειες που δεν επιδεχόταν αμφισβήτηση.

Με την πυρπόληση των τριών σπιτιών της Βίτσας είχε ανοιχτεί για το Ζαγόρι ο δρόμος της φωτιάς: στα άλλα αίτια προστέθηκε κι ένα ακόμα, που δίνει εξήγηση για την αποστολή ερμηνείας του. Ήταν Ιούλιος του 1943, όταν από το Κοινό Γενικό Στρατηγείο των ανταρτών, που είχε συγκροτηθεί, ύστερα από την κατάσταση των πρώτων εμφύλιων συγκρούσεων, δόθηκε εντολή για διενέργεια συμπλοκής σε δρόμους, σε οχυρώσεις και άλλα σημεία για να δημιουργηθεί στον εχθρό η εντύπωση επικείμενης συμμαχικής απόβασης στην Ελλάδα. Οι εντολές ξεκινούσαν από πολύ μακριά, από το Στρατηγείο των Συμμαχικών Δυνάμεων που εορμάζονταν τότε για τις αποφασιστικές επιχειρήσεις της Σικελίας: ήθελαν με τις δολιοφθορές στην Ελλάδα να παραπλανήσουν τη Γερμανική Διοίκηση. Οι Σχίμαχ οι πέτυχαν αλλά οι ορεινοί κυρίως πληθυσμοί πλήρωσαν βαρύ τίμημα.

Οι ανταρτικές δυνάμεις του ΕΛΑΣ Ζαγοριού, συμμορφούμενες με τις διαταγές, τη νύχτα της 11 προς τις 12 Ιουλίου έκαναν ορισμένες καταστροφές (σε μικρά γεφύρια κ.λπ.) στο δρόμο Ιωαννίνων — Καλαμπάκη και στο παρακλάδι του που έφτανε στη Δοβρά. Ομάδες ανταρτών, κατέλαβαν θέσεις στα υψώματα του Ροντοβανιού, σε πρόχειρες οχυρώσεις, για να αντιμετωπίσουν, αν χρειαζόταν — κι αν μπορούσαν — τυχόν εξόρμηση των Γερμανών προς τα υψώματα για κατάληψη της Δοβράς. Ένας εχθρός όμως, όπως οι Γερμανοί, αποφασισμένος κι πάνοπλος, ήταν αδύνατο να κρατηθεί με τα δικιά μας όπλα, το μικρό αριθμό των ανταρτών και την οχύρωση που υπήρχε. Οι Γερμανοί, αφού πέτυχαν, με επιτυχίες, την ομαλή διακίνηση των οχημάτων στη Γραμμή Ιωαννίνων — Αλβανίας, άρχισαν την ανάβαση του Ροντοβανιού. Από τη στιγμή αυτή αρχίζει το δράμα και η περιπέτεια των υπερασπιστών και των κατοίκων της Δοβράς και της Μπούλτσας, η «Ραφωδία των δράχων», που με τόση ενσυνείδηση, εκφραστική δύναμη και λυρισμό, απέδωσε ο Ζαγορίσιος λογοτέχνης Φρίξος Τζιόβας, σε ποιητικό και πεζό λόγο. Έζησε ο ίδιος το «μέγα γεγονός», είχε προσωπική εμπειρία από τα δρώμενα και γι' αυτό ο λόγος του είναι δυνατός και πολυσήμαντος.

Εγώ θα μιλήσω συνοπτικά και πεζά για τον αντίτυπο που είχε το δράμα της Δοβράς και της Μπούλτσας στα δικιά μας χωριά, τη Βίτσα και το Μονοδέντρι. Τα έζησα γιατί βρίσκονταν εκεί και δοκίμασα, όπως όλοι οι κάτοικοι, την καταστροφική δύναμη και την αναληψία της γερμανικής πολεμικής μηχανής που σκόρπιζε θάνατο μ' όλες τις μορφές και σ' όλες τις αποστάσεις.

Ήμουν τότε με τις οργανώσεις του Ε.Α.Μ., που ήταν εγκαταστημένες στο Μονοδέντρι κι είχαν τομέα ευθύνης όλο το Ζαγόρι. (Σε διάφορα «λαϊκά» αναγνώσματα, που θέλουν να εμφανίζονται και με αξιώσεις ιστορίας, έχουν γραφεί τόσο

μύθοι για τις αντιστασιακές οργανώσεις του Ζαγοριού, που οι ηθελήμενες ή αθέλητες διαστρεβλώσεις για τη δράση στελεχών, οι παραλείψεις ονομάτων, η παραποίηση γεγονότων, τα καθιστούν αναξιόπιστα. Η ιστορία δεν έχει ανάγκη από λυρικές εξάρσεις και κραυγαλέα διδάγματα. Της αρκούν τα ίδια τα γεγονότα και η όσο το δυνατό αντικειμενικότερη αξιολόγησή τους: αυτά της φτάνουν για ν' αποχτήσει περιεχόμενο). Τπήρχαν πληροφορίες για οργανωμένη κίνηση φάλαγγας γερμανικών μονάδων από την Αλβανία, που είχαν ήδη πυρπολήσει χωριά βαρειότερα, όπου συναντούσαν αντίσταση, καβώμα και τη ρίψη λίγων πυροβολισμών, γι' αυτό βρισκόμαστε σ' επιφυλακή. Στο Μονοδέντρι έμεινε τότε κι ένας Άγγλος σύνδεσμος, είχαμε ευθύνες και για τη δική του φύλαξη. Η μέρα ξεκίνησε ξαπλωτή, η ανησυχία ήταν έκδηλη σ' όλους, μεγάλωνε καθώς περνούσαν οι ώρες. Είχαν γίνει δολιοφθορές, όπως σημειώθηκε, στο δρόμο του Καλαμπάκη, απ' όπου θα περνούσαν οι Γερμανοί κι είχαν αναπνυχθεί, κατά μήκος της κορυφογραμμής ευάρητες ομάδες του ΕΛΑΣ, υπό τον Αγαθολή, για να εμποδίσουν την άνοδο στο Ζαγόρι. Μάταιη προσπάθεια. Από την Αλβανία δεν κατέβαινε συνηθισμένος στρατός, με σιδερένια έστω πειθαρχία, ετοιμοπόλεμος και σκληρός στη συμπεριφορά του. Από και ψηλά ροβολούσε μια φλεγόμενη μάζα τυφλού πάθους, που της είχαν ξεριζώσει την καρδιά και τη σκέψη, σιδερένιες αρδές παρωχημένων εποχών, που ηδονίζονταν να σιορπούν την καταστροφή και το θάνατο στο διάβα τους. Όταν έφτασαν κάτω από τη Δοβρά υποχρεώθηκαν να σταματήσουν για να επισκευάσουν το δρόμο, να περάσουν τα οχήματά. Σοβαρές δεν ήταν οι δολιοφθορές, δεν άργησαν να αποκαταστήσουν τις καταστροφές, η ροή συνεχίστηκε κανονικά. Ένα τμήμα όμως, ξεκίνησε από το δρόμο κι άρχισε ν' ανηφορίζει στα μονοπάτια του Ροντοβανιού. Από το δρόμο βαρέα όπλα και πυροβολικό στήριζαν την άνοδό τους. Η μοίρα των δυο γεωτοικών χωριών είχε αποφασιστεί.

Η ασθενική αλλά ηρωική αντίσταση — νέα παιδιά ήταν οι περισσότεροι από τις ομάδες που είχαν αποστολή να εμποδίσουν την άνοδο — κάμφθηκε γρήγορα, με απώλειες μάλιστα. Οι Γερμανοί εξαγορεύονταν από την αντίσταση, μπήκαν στη Δοβρά κι άρχισαν τις καταστροφές. Οι πρώτοι καπνοί από τα καμμένα σπίτια που υψώθηκαν στον ουρανό έδωκαν το σήμα του συνεγερμού σ' όλα τα Ζαγοροχώρια, προσπατώντας σ' εκείνα του κεντρικού τομέα. Στο Μονοδέντρι, τα στελέχη της οργάνωσης συγκεντρώθηκαν στην κεντρική πλατεία κι από και με διάπυρες παρακλοιδούσαν την πυρπόληση του χωριού, κάνοντας ειδικές για τις προθέσεις των Γερμανών. Θα στοματοποιούσαν δηλαδή στη Δοβρά ή θα προχωρούσαν και σ' άλλα χωριά. Μαζί μας ήταν κι ο Άγγλος σύνδεσμος, που σχολίαζε με το γνωστό βρετανικό φλέγμα την όλη κατάσταση, προσπαθώντας να δώσει βάρος σ' όλους κι εμπιστοσύνη για την τελική νίκη των συμάχων: θα επανόρθωναν αυτοί, έλεγε, όλες τις καταστροφές των Γερμανών, υπόθεση που κατά μικρό μόνο μέρος τηρήθηκε. Οι Γερμανοί ελάχιστα πλήρωσαν για να ξαναγίνουν τα καμμένα χωριά μας. Οι αποζημιώσεις που έδωσαν ήταν λίγες. Οι σύμμαχοι βοήθησαν, αλλά ήταν τόσο μεγάλη η έκταση των καταστροφών που η αρωγή στάθηκε αδύνατο να τις καλύψει όλες. Όση όμως κι αν ήταν, ποτέ δεν θα μπορούσε να ξεπαστήσει την ομορφιά των αρχοντικών που πυρπολήθηκαν, ούτε ν' αποκαταστήσει όλα τα μικρά ή μεγάλα καλλιτεχνικά στοιχεία που κοσμούσαν το εσωτερικό τους: αυτά που αποτελούσαν την ιστορία και την περηφάνεια της πολιτιστικής ζωής του Ζαγοριού.

Στο μεταξύ τρομοκρατημένοι οι κάτοικοι των δυο χωριών, Βίτσας και Μονοδεντρίου, άραξαν ό,τι νόμισαν πιο χρήσιμο κι άρχισαν να παίρνουν τους δρόμους για το βουνό που υψώ-

Χριστουγεννιάτικες εικόνες

Χριστούγεννα! Η μεγαλύτερη και ωραρότερη γιορτή της χριστιανοσύνης.

Χριστούγεννα! Και οι καρδιές γεμίζουν από αγάπη, προσφιλήτητα, καλωσύνη.

Χριστούγεννα! Κι όλοι, μικροί, μεγάλοι, νιώθουν ευτυχισμένοι, χαρούμενοι, διαφορετικοί.

Αυτές οι Άγιες μέρες μας ξαναφέρουν ό,τι ωραίο, ζεστό, αληθινό έχει παραισμεριστεί η συνηθισμένη ρουτίνα, το άγχος, η καθημερινή πεσότητα. Όλοι μας γνωρίζουμε πως είναι η καλύτερη στιγμή για λίγο, όλα εκείνα που δυσκολεύουν τη ζωή μας και

απολαμβάνουμε τη γαλήνη και την ευτυχία αυτή, των λίγων ημερών.

Παραμονές! Και οι πόλεις έχουν φορέσει τα γιορτινά τους. Τα σπίτια, οι δειρύνες, τα πάρκα... Όπου κι αν κοιτάξεις θα δεις χριστουγεννιάτικα ελπίδα, δώρα, στολίδια που συναγωνίζονται σε ομορφιά και σχέδια μενταζή τους, αφράτους κουραμπιέδες και μελομαζαρόνια, παραδοσιακά νοστιμιότατα χριστούφωμα, γαλοπούλες κρεμασμένες στη σειρά και ό,τι άλλο μπορεί κανείς να φανταστεί.

Και τα χωριά! Ω! Μα εκεί είναι το όνειρο! Σπίτια πλούσια και φτωχά στρωμένα με τα καλά στροφάλια, γουλιόσσια γεμάτα από γλυκά, κουλουριές και τις πατροπαράδοτες τηγανίτες (λαλαγκάτες ή σπάρρανα του Χριστού), μπουγάδες από τολό κρεασι φρυγαν-

Της
ΙΩΑΝΝΑΣ ΦΑΝΙΚΑ - ΠΑΝΤΑΖΗ
(από τις Φραγκάδες)

μιένο ειδικά γι' αυτές τις μέρες, παρές παιδιών στους δρόμους να λένε τα κάλαντα, μελόκια ελαιμένα να τριζοβολούν και γύρω τους οι μικροί ν' ακούνε μ' ανοιχτό το στόμα ιστορίες για τους καλλικαντζάρους και τις λαβωλιές τους.

Και χιόνι! Κατάλευκο, πυκνό, πλουσιόληνο.

Δεν νοούνται Χριστούγεννα χωρίς χιόνι. Και στα ορεινά χωριά σαν το δικό μου, πάντα τα Χριστούγεννα χιονίζει.

Πέφτει, αθάνατα, ισιοπηλά σε χιλιάδες - χιλιάδες νυχτιάδες, σκεπάζοντας τα πάντα και προσθέτοντας τη δική του ξεχωριστή γοητεία στη χριστουγεννιάτικη φύση.

25 Δεκεμβρίου ξημέρωμα! Οι καμπάνες χτυπούν χαρούμενα καλώντας τους ανθρώπους στη λειτουργία της Γέννησης του Θεού Βερέφους. Οι Οί εσκλησιές γεμίζουν από πιστούς κάθε ηλικίας και από παντού ακούγονται ευχές για χρόνια πολλά.

Και το μεσημέρι, όλοι καθισμένοι στο γιορτινό τραπέζι, απολαμβάνουν τις χριστουγεννιάτικες λιχουδιές, συζητώντας συγχρόνως τα ποτήρια τους.

Στιγμές χαράς, στιγμές ευγνωμοσύνης για τα αγαθά που μας χαρίζει ο Γήςτος, στιγμές συμπόνοιας για όλους τους κατατρεγμένους, στιγμές ανθρωπιάς.

Ναι! Αυτά είναι τα Χρι-

ΜΝΗΜΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

νόταν πάνω από το Μονοδέντρο. Υπήρχαν εκεί τεράστιες εκτάσεις, υψώματα, χωράφια, δασοσμένοι τόποι και κρυψώνες, όπου μπορούσαν να μείνουν ασφαλείς, όσα να περιόσει η πόρτα. Εμείς από το Μονοδέντρο, παρακολουθούσαμε με δέος τις φωτιές να ζώνουν όλη τη Δοβριά, που είχε καλυφθεί τώρα από ένα τεράστιο σάβανο καπνού. Καθίνας μας κάτι κρατούσε στα χέρια του, ό,τι νόμιζε πως έπρεπε να σώσει. Εγώ είχα βάλει σ' ένα στρατιωτικό σακίδιο ένα μέρος του αρχείου και το είχα φρωτωθεί στην πλάτη, όπως γνώριαν καλά τις πορείες την εποχή του πολέμου.

Σε λίγο την ίδια τύχη με τη Δοβριά είχε και η Μπούλτη. Από τα παρατηρητήριά τους οι Γερμανοί παρακολουθούσαν άγρυπνα και έλεγχαν όλη την περιοχή απάνω και γύρω τους. Παρα την υπεροχή και την απάνθρωπη σκληρότητα στη μεταχείριση ανθρώπων και πραγμάτων, υπολόγιζαν τους αντίστες γι' αυτό οργάνωναν την άμυνά τους. Όταν παρατήρησαν την άνοδο εκπονημάτων ανθρώπων στις πλαγιές του βουνού, διέταξαν το πυροβολικό να χτυπήσει, τιμωρώντας παντόχρονα και το ίδιο το χωριό, κέντρο οργάνωσης και Άγγλων συνδέσμων. Η πρώτη βολή έπεσε κάτω από την πλατεία. Για τους πολυμιστές της Αλβανίας το σφύριγμα της οβίδας και η έκρηξη ή των γρήγορος ήχους, τον είχαν συνηθίσει τους έξη μήνες του πολέμου. Για τους άλλους, τους γέροντες και τα παιδιά, όσο ακόμα είχαν μείνει στο χωριό, αποτέλεσε μια οδυνηρή εμπειρία που δύσκολα θα ξεχνούσαν στην υπόλοιπη ζωή τους. Δεν μπορούσαν να καταλάβουν πώς ήρθε κι έπεσε στη μέση του χωριού αυτός ο κεραυνός, η Δοβριά ήταν μακριά, ποτέ δεν φανταζόνταν πως από και ο Γερμανός έφριχνε τις μυθώπιες του, ζυγιάζοντάς τις να χτυπήσουν χωριό και ανθρώπους. Παρ' όλη όμως την πείρα τους και οι πολυμιστές στην αρχή τάχισαν. Η μπότμα φυτεύτηκε εκεί δίπλα τους, λίγο παραπάνω αν έπρεπε δεν θα ζούσε κανένας. Η πλατεία άδειασε κι όλοι έτρεξαν να σωθούν. Ο δρόμος της σωτηρίας βρισκόταν δυο βήματα παραπάνω, στον κατήφορο που οδηγούσε προς το μοναστήρι της Αγίας Παρλαμενής και το Βίκο. Έπρεπε όμως σε αυτάρχητο μέρος κι ας έφριχνε το γερμανικό πυροβολικό όπως μπόμπες ήθελε. Όμως η κοινή λογική είχε πάρει να λειτουργεί. Κανένας δεν πήρε το δρόμο της σωτηρίας. Όλοι τράβηξαν προς το βουνό τρέχοντας, κι ας είχαν να περάσουν τα ανηφορικά καλντερίμια του μισού χωριού, όσο να φτάσουν στις προοδύσεις του βουνού που κι αυτές ήταν εκτεθειμένες στα πυρά του εχθρού. Στο μεταξύ το γερμανικό πυροβολικό επιμήκυνε τη βολή του κι άρχισε να χτυπάει τις πλαγιές, εκεί που σαρφάλωνε το κοπάδι των ανθρώπων τρέχοντας για να σωθεί. Το πώς δεν σημειώθηκαν θύματα ήταν θαύμα που πολλοί απέδωσαν στην Αγία Παρλαμενή. Φαίνεται πως εκείνο που έσωσε τον κόσμο ήταν οι αδέλτες από μικρά μικρές χαλαρώσεις του βουνού, όπου κοιβαριάζονταν οι άνθρωποι, που άκουγαν το γρύλλο της βόμβας. Ο ξημύς των σπιντιών ήταν ελάχιστες. Έτσι η επιχείρηση των Γερμανών για κατάστροφή του Μονοδεντρίου με βομβαρδισμό απέτυχε. Φαίνεται πως οι δήμιοι είχαν χορτάσει συρπολώνοντας και καταστρέφοντας τα δυο αρχοντοχώρια απέναντί μας και χτυπούσαν το Μονοδέντρο για εκφοβισμό περισσόπερο.

(Συνεχίζεται)

στούγεννα. Μόνο που διαρκούν τόσο λίγο. Ίσως όμως γι' αυτό να τα νοιώθουμε έτσι, ίσως γι' αυτό όσα χρόνια κι αν περάσουν, πάντα έτσι θα τα θυμόμαστε, ίσως γι' αυτό θα αισθανόμαστε παρρησία όταν θα σιγομουρμουρίζουμε:

Στη γωνιά μας κάκιστο
τ' αναμένο τζάκι
τούφες χιόνι πέφτουν
στο παραθυράκι.

Όλο απόψε ξάγρυπνο
μένει το χωριό
και χιανά Χριστούγεννα
το καμπαναριό...

Νέα από τον τόπο μας

ΑΝΩ ΣΟΤΑΕΝΑ. — Στις φιλόφρονες περιποιήσεις, που δόθηκε στον ξενώνα της εξααιρετικής Ζαγορίσιας νοικοκυράς, Σωτηρίας Τσιγαρά στα Πάνω Σουδενά, ο Σταύρος Ποπουρίδης υπάλληλος ΠΕΧΩΔΕ από τη Δράμα, απάντησε με περίσσια ιταμότητα, συνηθίζοντας κατά την αναχώρησή του όσα χρυσαικά της νοικοκυράς δόθηκε πρόχειρα (4 βραχιόλια, ένα σταυρό, ένα μενταγιόν και δύο μαγικετόμματα).

Αγνόησε όμως, όπως φαίνεται, τη Ζαγορίσια παροιμία που λέει: αγάπαι ο Θεός τον κλέφτη αλλά αγάπαι και το νοικοκυριό κι έτσι προτού φτάσει στον προορισμό του, πιάστηκε από τα αστυνομικά όργανα του Α.Τ. Κήπων και οδηγήθηκε στον εισαγγελέα.

Ας προσέχουν λοιπόν όσοι από τους συμπατριώτες μας νοικιάζουν δωμάτια σε τουρίστες, να παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα, για να μην γίνουν τα χρυσαικά τους «πούπουλα» από κάποιον άλλο «Ποπουρίδη».

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ. — Η τουριστική κίνηση στις γιορτές των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς στο Μονοδέντρο, παρά τις ανώμαλες καιροκές συνθήκες, ήταν πολύ καλή και οι επισκέπτες για τη χαράδα του Βίκου ξεπέρασαν τις δύο χιλιάδες. Όλοι οι ξενώνες του χωριού και τα ενοικιαζόμενα δωμάτια είχαν κλεισμένα να τα κρεβάτια από τις παραμονές των εορτών.

Χάθηκαν όλοι τους την πατροπαράδοτη Ζαγορίσια φιλοξενία και την άγρια μεγαλοπρέπεια της φύσης, που την έκαναν ακόμα πιο γοητευτική τα πρώτα χιόνια του Δεκεμβρη.

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ. — Έγιναν παραμονές Χριστουγέννων στο Τσεπέλοβο τα εγκαίνια μιας νέας ξενοδοχειακής μονάδας, που χτίστηκε σε παραδοσιακό στυλ με πολύ γούστο και μεράκι. Αξίζουν πραγματικά συγχαρητήρια στους ιδιοκτήτες αυτού του ξενοδοχείου, γιατί έτσι με την πρωτοβουλία τους αυτή, συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τουρισμού για το Ζαγόρι, δίνοντάς ζωή στον τόπο τους και σταματούν την ερήμωση των χωριών μας.

Το Ζαγόρι έχει άριστες προοπτικές για τουριστική ανάπτυξη αλλά δυστυχώς μέχρι σήμερα έμεινε αναξιοποίητο και μόνο η ιδιωτική πρωτοβουλία έκανε μερικά δειλά βήματα. Ευχόμαστε στη νέα ξενοδοχειακή μονάδα καλές δουλειές. Τέτοια έργα να γίνονται στο Ζαγόρι μας.

ΕΛΑΤΗ. — Ολοκληρώθηκαν οι εργασίες ασφαλτόστρωσης του δρόμου από τον Άγιο Αθανάσιο Ασπραγέλων ως την Ελάτη κι έτσι και το χωριό αυτό συνδέεται πλέον με ασφαλτοστρωμένο δρόμο με το υπόλοιπο δίκτυο. Θα μπορούν τώρα οι επι-

σκέπτες να απολαμβάνουν άνετα τα γάρφαρα νερά της «Πλούσιης» μέσα σε μια οργάνωτη βλάστηση χωρίς κόπο, αφήνοντας κάτω από το Ροντοβάνι τα καυσάκια του λεκανοπεδίου Ιωαννίνων.

ΙΩΑΝΝΙΝΑ. — Μέσα σε μια ξεστή και πολιτισμένη ατμόσφαιρα έγινε στις 18 του Γενάρη, στα Εντευκτήρια του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορίσιων, το κήνυμο της βασιλείας για την καινούργια χρονιά.

Το ιδιοκτητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου, που οργάνωσε την εκδήλωσή αυτή, είχε προβλέψει με απόλυτη επιτυχία όλες τις λεπτομέρειες. Η νόστιμη βασιλόπιτα, η πλούσια κάβα με τα ποτά και η λαϊκή ορχήστρα που έπαιζε παλιούς Ζαγορίσιους σκοπούς, άφησαν άριστες εντυπώσεις σε όλους, που πήραν μέρος στη γιορτή.

Πολλοί δεν άντεξαν στην πρόκληση του κλαρίνου και σηκώθηκαν κι έφεραν κάμποσους γύρους.

Πρώτος και καλύτερος ο ακούραστος κι άξιος χορευτής Κ. Βαρζώκας.

Εκείνο όμως, που σκόρπισε χαρά στους συμπατριώτες μας, ήταν η ανακοίνωση του προέδρου του Συνδέσμου, κατά το σύντομο χωροεπίσημο, της αγοράς αμνήτου στην πόλη των Ιωαννίνων, που θα λύσει οριστικά το πρόβλημα της στέγασης του Συνδέσμου.

Έτσι, το 1990 ξεκινάει με άριστους αιωνούς για το Σύνδεσμά μας που θ' αποκτήσει τη δική του στέγη και θα μπορεί να αναπτύξει σε μεγαλύτερο βαθμό τις δραστηριότητές του για την προβολή του Ζαγοριού.

Ας ευχηθούμε το κήνυμο της πίας του χρόνου, να γίνει σε πανηγυρική εκδήλωση στην καινούργια ιδιόκτητη αίθουσα του Συνδέσμου. Καλή χρονιά.

Σ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Τ' αγιασμένο νερό

(παράδοση)

Στις ατέλειωτες νύχτες του χειμώνα εκεί στα γραφικά χωριά μας κοντά στο τζάκι, πόσα δεν έχουμε ακούσει από τους γεροντότερους. Ιστορίες και θρύλλους γεμάτες από φαντασία και πίστη στις αιώνιες ηθικές αξίες. Ιδιαίτερα στην περίοδο των μεγάλων εορτών, οι ιστορίες αυτές κυριαρχούσαν στις συντροφικές ευεργετικές επιδράσεις σ' όλους που συμμετείχαν.

Ένα ελάχιστο δείγμα σας παρουσιάζω παρακάτω και θυμάμαι με πολλή συγκίνηση τον αφηγητή της ιστορίας αυτής, μακαρίτη τώρα, Δημοσθένη Καρραγιαννίδη.

«Στον καιρό της Τουρκοκρατίας πήγαν στο μύλο τρεις Τούρκοι ν' αλέσουν τρία φορτώματα «γένημα» (= παραγωγή δημητριακών, σιτάρι).

Ήταν παραμονή των Φώτων κι ο μυλωνάς τους είπε πως δεν θα μπορούσε να τους εξυπηρετήσει γι' αυτό να φύγουν και να έρθουν ύστερα από τις γιορτές. Ήθελε κι αυτός σα χριστιανός που ήταν, να πάει στο σπίτι του. Ξημέρωνε μεγάλη μέρα, που αγιαζόταν τα νερά.

Τότε οι Τούρκοι θυμήσαν. Δεν δέχονταν να φύγουν ανάλεστοι και να ξανάρθουν. Επέμειναν πολύ

και μάλιστα οι δυο από αυτούς χύμηξαν κατά το μυλωνά να τον θαρέσουν. Πετάχεται τότε ο τρίτος και πιο γεροντότερος στη μέση και τους λέει:

«Μπρε κάντε πέρα. Καλά μας λέει ο άνθρωπος, αύριο ξεμερώνει γιορτή για τους χριστιανούς. Απόμε αγιάζονται τα νερά».

Οι άλλοι σύντροφοί του τόβαλαν στα γέλια. Τότε αυτός κάθισε και τους διηγήθηκε τούτη την ιστορία:

«Ταξιδεύαμε το '96 από την Πόλη στην Πρέβεζα και την παραμονή των Φώτων είμασταν στο πέλαος κοντά στη Λευκάδα.

Θα ήταν μεσάνυχτα δώδεκα η ώρα όταν ο καπετάνιος φώναξε όλο τον κόσμο να πουν αγιασμένο νερό από τη θάλασσα. Πήγα κι εγώ. Οι πιότεροι εκεί μέσα ήταν χριστιανοί. Πήρε ο ίδιο ο καπετάνιος, τοειδα με τα μάτια μου, ένα γκουβά τον έριξε στη θάλασσα και το νερό που έβγαλε δεν ήταν αλμυρό, ήταν σαν το νερό της βρύσης, που πίνουμε, γλυκό.

Ήπιαν όλοι μ' ένα τάσι, ήπια κι εγώ. Σαν πέρασαν τα μεσάνυχτα έριξε πάλι το γκουβά στο πέλαος και το νερό που έβγαλε ήταν, όπως πάντα, αλμυρό.

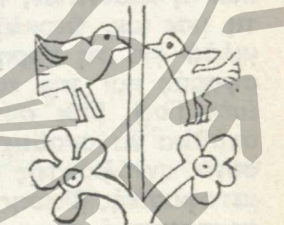
Κάθε μεσάνυχτα, που ξεμερώνουν τα φώτα τα νερά αγιάζονται. Εγώ τη φυλάω από τότε τη μέρα αυτή, δεν ξέρω. Πρώτη φορά ήπια νερό από το πέλαος κι ήταν γλυκό. Αυτό δε ματάγινε».

Υστερα από την ιστορία του συντρόφου τους οι Τούρκοι έφυγαν ανάλεστοι και ο μυλωνάς πήγε στο σπίτι του να γιορτάσει τα Φώτα.

Σάββας Θ. Θεοδώρου

Στα τρία αδέρφια Πάνο, Κώστα και Νίκο, και τους γονείς τους, τα πιο θερμά μου συγχαρητήρια...

Ε. Γ.

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

*

Ιδρυτής: ΚΙΜΩΝ ΚΤΡΙΑΖΗΣ
Ιδιοκτήτης - Εκδότης:
ΙΣΤΟΡΙΚΗ και ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ (ΙΑΕΖ)
Σίνα 4 454 45 ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Τηλ. 33469 - 74.000

Υπεύθυνος γ. το Νόμο:
ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ
Πρόεδρος Ι.Α.Ε.Ζ.
Ν. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα
Τηλ. 30170

*

Υπεύθυνος Τύπης:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ
Αργυριών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Τηλ. 27105

*

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

1. Βαρζώκας Βόρον
2. Βαρζώκας Κώστας
3. Γιαννακός Ευριπίδης
4. Θεοδώρου Σάββας
5. Κυριαζή Κάλυ
6. Νικολαΐδης Γιάννης
7. Οικονόμου Κώστας
8. Τζώδας Βασίλης
9. Τζώδας Φοίβος
10. Τσαούσης Λεωνίδα

*

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

- α) Επιταγές - Εμβάσματα:
ΘΑΝΑΣΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ
Σίνα 4 454 45 Ιωάννινα
- β) Η καταβολή συνδρομών - εισφορών:
ιδιοχειρής και στη διεύθυνση:
Μυροτάλειο Κ. ΚΤΡΙΑΖΗ
Λόφου Βύρωνος 21
(κ. Τούλα Πούλα)
- γ) Καλύτερη ετήσια συνδρομή
δρχ. 1.500

Η "ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΥΠΟΙΪΑ", και το Ζαγόρι μας

«Πόση χάρη έχει ο άνθρωπος, όταν είναι Άνθρωπος!»

Απ' αυτή την αρχή ξεκίνησαν οι Ηπειρώτες Ευεργέτες (από την εποχή της Τουρκοκρατίας ίσαμε σήμερα) και μας έδωσαν τον επίζηλο, τον λίαν τιμητικό τίτλο της ιδιαίτερης Πατρίδας μας: «Ευάνδρος Ήπειρος». Τιμή, που αντανakλά σ' όλους τους επιγεγονόμενους και που τη βρίσκουμε μπροστά μας όταν βρεθούμε ιδίως σε ξένο τόπο. Θυμάμαι με ιδιαίτερη συγκίνηση πόσο ανέβαιναν οι «μετοχές» μου, όταν έλεγα ότι είμαι Ηπειρώτης και Ζαγορίσιος στους Πειραιώτες και Αθηναίους (κατά την 18χρονη διδασκαλική μου υπηρεσία σε σχολεία των παραπάνω περιοχών). Μάλιστα ένας φίλος της Ηπείρου μας, μεγαλέμπορος στον Πειραιά, που είχε πάρει μέρος στη μάχη της Δοβράς κατά τον εμφύλιο πόλεμο, μου υπενθύμιζε κάθε φορά που περνούσα από το κατάστημά του —και εις επήκοον όλων των παρευρισκομένων— την δίκαιη ρήση του μεγάλου Εθνάρχη Ελευθερίου Βενιζέλου για τους ανθρώπους του δοξασιένου βράχου! Την επιγραμματική ρήση, που λέει πολλά: «Ηπειρώτες, οι αιώνιοι Έλληνες»!

Ερέθισμα για να γράψω τα παραπάνω και τα παρακάτω, μου έδωσαν τα δύο (2) περισοπούδαστα βιβλία (ογκώδης και φροντισμένη εργασία) του κ. Στέφανου Μπέττη: «Ηπειρωτική Ευποία ή βιογραφική συλλογή Ηπειρωτών Ευεργετών» — Έκδοση Αγαθοεργών Καταστημάτων Ιεράς Μητροπόλεως Ιωαννίνων.

Στον Α' τόμο (Γιάννινα 1982) βιογραφούνται οι Ηπειρώτες ευεργέτες της Τουρκοκρατίας και μ' αυτόν θ' ασχοληθούμε σε πρώτη φάση. Θ' αναφερθούν τα χρυσά τους ονόματα (των Ζαγορίσιων φυσικά), έτος γέννησης, τόπος καταγωγής και ό,τι άλλο μπορούμε. Είναι τότε πολλά αυτά που μας κληροδότησαν και γι' αυτό καθίσταται ανέφικτο να γράψουμε για τα περιεχόμενα των διαθηκών.

Πριν αρχίσω να τους αναφέρω, θεωρώ χρέος να μεταφέρω εδώ την βαθυστόχαστη κατακλείδα από τον πρόλογο (Α' τόμου) του Σεβ. Μητροπολίτη Ιωαννίνων, του Δεσπότη μας κ.κ. Θεοκλήτου: (Μας μιλάει για τη χάρη της προσφοράς και την ευλογία της ευποιΐας): Είθε αυτή η προσπάθεια να αποδειχθεί μνημόσυνο αντίδοτο της δικής τους μεταφυσικής βίωσης και μνήμη προτρεπτική στους επιγεγονόμενους για μια σωστότερη θεώ-

«Εις μνημόσυνον αιώνιον...»

ρήση του κόσμου». Από την Επιφάνειο Σχολή ως τη Σχολή Καπλάνη (1658 - 1796)

1) Μισισαίοι: Η παλιά προ της κατακτήσεως αναφερομένην αρχοντική οικογένεια Μίσου από το Μονοδέντρι, λέγονταν αρχικά Θερεϊανού, έπειτα δε μέλος της, «ο πανευγενέστατος Μιχαήλ Βοεβώνδας Θερεϊανός», έχτισε (1412), κατά σωζόμενη επιγραφή, την παρά το χωριό και στη χαράδρα Βίκου Αγία Παρασκευή. Αλλά και μ' άλλα έργα κοινής ωφέλειας εκδόμησαν κατά καιρούς το χωριό και την περιοχή οι ευγενείς Μισαίοι.

2) Νούτσος Κοντοδήμος: Γεννημένος στο Βραδέτο ο κατόπι «περιώνυμος» Ιωάννης ή Νούτσος Κοντοδήμος και από οικογένεια προστών καταγόμενος, αποδήμησε νέος στη Βλαχιά, όπου ευδοκίμησε εμπορευόμενος. Στη συνέχεια και περί το 1780 εγύρισε στο χωριό, όπου μετ' ολίγο με τη βοήθεια του νεώτερου αδελφού του Τόλη διορίστηκε γενικός του Ζαγορίου προστάτης.

3) Κωνσταντίνος Γεωργίου: Γεννήθηκε στο Καπέσοβο και ταξίδεψε νωρίς στη Βιέννη, όπου και έζησε έναν καιρό εμπορευόμενος. (Διαθήκη 1792).

4) Παναγιώτης Γκότσης: Γεννήθηκε στα Σουδενά (Άνω ή Κάτω;) και ταξίδεψε το 1746 στη Βενετία. Πέθανε στις 29.10.1793, οπότε ανοιχτήκε κι η διαθήκη του (1793 στις 10 Οκτωβρίου).

5) Κωνσταντίνος Παπαζογλου: Γεννημένος στο Σκαμνέλι ταξίδεψε νέος στη Βλαχιά, όπου και πλούτισε εμπορευόμενος. Την τελευταία περίοδο της ζωής του πέθανε στο χωριό, «άρχων» αποκαλούμενος, το οποίο και πολυεπώς ευεργέτησε.

6) Γέννημα των Νεγάδων ο Χατζή-Μάνθος Γκίνος: ταξίδεψε στη Μολδαβία και Βλαχιά. Το 1792 ανήγαγε τη μεγάλη και περικαλλή εκκλησία του Αγ. Γεωργίου στους Νεγάδες, καθώς και το παρ' αυτή πανύψηλο εξωνικό καμπαναριό, «το οποίον επρόκειτο δι' ενός μεγάλου κώδωνος και ωρολογίου μεγαλοπρεπούς», έκτισε δε στην περιοχή με έξοδό του και πολλά γεφύρια μη κατονομαζόμενα.

(1796 - 1821)

1) Δημήτριος Μέγλας: Ζαγορίσιος από το Δραγάτι, ταξιδεύοντας προς τη

Βλαχιά, όπου πολύ επρόκειτο, αρκετές δε ευεργεσίες στο χωριό και την περιοχή έχουν συνδεθεί με τ' όνομά του.

2) Νικόλαος και Κωνσταντίνος Τσιγαράδες: Η Ζαγορίσια, από το Βραδέτο, οικογένεια των Τσιγαράδων —δεν είναι εξακριβωμένη σχέση της με την παλιότερη Γιαννιώτικη ομώνυμή της— ανάδειξε κατά καιρούς εξόχους άνδρες ευεργέτες και επιστήμονες. Κλάδος της από το ίδιο αυτό χωριό γνωστής οικογένειας του Κοντοδήμου, άλλαξε το επίθετο με τον τίτλο Τσιγαράς.

3) Δημήτριος Κ. Σαΐτσης: Γεννημένος στο Σκαμνέλι ταξίδεψε νωρίς στο Κισνόβι της Βεσσαραβίας, όπου

Του Δευτέρη Παπαθανασίου

σε συνεργασία με τον αδελφό του Χριστόδουλο σχημάτισε τεράστια περιουσία. (Διαθήκη 1802).

4) Χριστόδουλος Κόνιαρης: Γεννημένος στο Μονοδέντρι ταξίδεψε στο Ισραήλ της Βλαχιάς, όπου ευδοκίμησε εμπορευόμενος. Ήταν έγγαμος μια δε τουλάχιστον κόρη του, Αλεξάνδρα Κων. Πρίγκου τ' ονόμα της, ζούσε στο χωριό ως τα 1871, χρόνο που πέθανε.

Ο Χρ. Κόνιαρης πέθανε στο Ισραήλ το 1816. (Διαθήκη 1816).

5) Απόστολος Πετρινός: Γεννήθηκε στο Τσεπέλοβο και νέος αποδήμησε στη Βλαχιά. Ακολουθούν και άλλοι συγγενείς του ευεργέτες: Χριστόδουλος Πετρινός, ιδιος γιος του Αποστόλου, ο βαρώνος Αλ. Πετρινός χρηματίσας βουλευτής Αυστρίας και Ν. Πετρινός (πέθανε 1887).

6) Αναστάσιος Δημητρίου: Από τους Νεγάδες καταγόμενος ο Αναστάσιος Δημητρίου (Καραστάθης), ήταν ταξιδεμένος στη Μολδαβία, στο Γιάσι, όπου και πέθανε το 1821 άγαμος. (Διαθήκη ιδιόγραφη, που επικύρωσε το 1822 ο Ειρηνοδίκης Ιαίου).

(1821 - 1878)

1) Κωνσταντίνος Μπεζεργιάννης: Έμπορος τιμαλφών (αυτό σημαίνει το επίθετό του) στη Βλαχιά, γεννημένος στη Μπάγια. Περί τα τέλη της ζωής του επανήλθε και εγκαταστάθηκε στο χωριό, όπου του ανατέθηκε (1830) η επιτροπεία της εκκλησίας. Ο γιος του προφανώς, Γ.Κ. Μπεζεργιάννης δαπάνησε (1844) γρ. 19.000 για το χτίσιμο της κметаξύ των δύο τμημάτων

Ζαγορίου και Κονίτης εν τη θέσει Βοΐδοματι γέφυρας».

2) Κωνσταντίνος Σερεμέτης: Κώστας ή Μπασιακώστας Γεωργ. Σερεμέτης, ο και Μπρογκάνης επιλεγόμενος, από το Μονοδέντρι, αφιέρωσε με διαθήκη του γραμμένη στο χωριό (14.7.1830) 10.000 γρ. στο Ελλην. Σχολείο Μονοδεντρίου. Μεταγενέστερα (1.9.1834) αφιέρωσε 4.000 γρ. στην εκκλησία του χωριού Άγιος Αθανάσιος.

Ο αοίδιμος Σερεμέτης «και ζων ου μόνον πτωχούς εν γένει εβοήθει, αλλά και δέκα πτωχά κοράσια αποκατήστησεν».

3) Καρασταθασίοι: Ζαγορίσιοι από τους Νεγάδες, ξεσητμένοι στη Μολδαβία και Βεσσαραβία, ευεργέτησαν κατά καιρούς το χωριό του με δωρεές και κληροδοτήματα πλούσια (για τον Αναστάσιο Δημητρίου Καραστάθη αναφερθήκαμε παραπάνω).

4) Νεόφυτος Δούκας: Γεννημένος στα Επάνω Σουδενά το 1760 ο γνωστότατος λόγιος και Δάσκαλος του Γένους Νεοφ. Δούκας, προσήλθε νωρίς στη μονή Ευαγγελιστρίας του χωριού του, όπου περιβλήθηκε το μοναχικό σχήμα. (Σελ. 88, 89, 90 και 91).

5) Μάνθος και Γεώργιος Ριζάρης: Γεννημένοι στο Μονοδέντρι οι ευεργέτες αδελφοί Ριζάρηδες, το 1769 ο Γεώργιος, λίγο νωρίτερα (1764) ο Μάνθος, από πατέρα Ρίζο Μάνθο λεγόμενος, ορφάνεψαν σε ηλικία τρυφερή και ανατράφηκαν από τη μάνα του Κολούσιου. (Σελ. 94, 95, 96 και 97).

6) Πασχάλης Δες: Οι ευεργέτες αδελφοί Κωνσταντίνος και Παύλος Δημητρίου Πασχάληδες γεννήθηκαν στο Καπέσοβο περί το 1770. Ταξίδεψαν νωρίς στη Ρωσία, όπου πρώτα στη Νίζνα κι ύστερα στη Μόσχα επδόθηκαν σε δουλειές εμπορικές. (Σελ. 121, 122, 123).

7) Αναστάσιος Ζορδοβούλης: ή Λώλης, βιογισατρός, από το Πάπιγκο. Πολύς οι ευεργεσίες του στο χωριό του και την περιοχή.

8) Κωνσταντίνος Γούναρης: Τέκνο του Τσερβαρίου, εμπορευόμενος στο Γαλάτσι της Βλαχιάς, έγινε νωρίς γνωστός ως ευεργέτης του χωριού του κι εκείνου της γυναίκας του (Μπάγια).

9) Ιωάννης και Δημήτριος Αναγνωστόπουλος: Πατέρας και γιος, από το Σοποτάεβι, εγκατεστημένοι άριστα στη Βράιλα της Ρουμανίας, διέθεσαν κατά καιρούς σημαντικά ποσά για έργα ευποιΐας και κοινής ωφέλειας στο γεννέθλιο χωριό τους.

Ίστορικά σημειώματα

Τού Μάνθου
Κ. Οικονόμου

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Τα χωριά αυτού
(Αριθ. 8)
ΒΡΑΔΕΤΟΝ

1865
ΚΑΤΑΠΙΕΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΤΩΝ ΖΑΠΤΙΕΔΩΝ

«Ερμούπολις» 27 Νοεμβρίου 1865.

«Εκ τινος επιστολής εξ Ιωαννίνων αποσπώμενα τα εξής, τα οποία δεδωκέντα πάντα πατριώτην θα λυπήσωνται. Από τον παρελθόντα Οκτώβριον απεστάλησαν εξ Ιωαννίνων εις τα χωρία του Ζαγορίου ζαπτιέδες προς είσπραξιν των βασιλικών φόρων εις εν περίπτω εκαιομύριον γροσίον καθ' όλην την περιφέρειαν αυτήν. Πλείστα δε καταπιεστικά μέτρα μεταχειρίζονται προς τούτο και παρ' όσων δεν δύνανται να λάβωσι χρήματα βιαίως αφαιρούνσιν εκ των οικιών ό,τι υπάρχει άξον λέγον και πολούμενον διδιδι χρήματα. Εν τούτοις μεσοχωρίοις των χωρίων τούτων δημοπρατούνται τα οικιακά πράγματα των μη δυναμένων να πληρώσωσι τους καταπιεστικούς φόρους αμέσως. Φαντάσθητε την δυστυχίαν των ανθρώπων και τον θρήνον αυτών βλέπόντων πολούμενα τα οικιακά αυτών επίπλα εν τω μέσω των χωρίων υπό τας πλατάνους αυτών. Η κατάστασις αυτή μοι προξενεί λύπην ανέκφραστον. Δεν δύναται τις να ιδή λυπηρότερον θέαμα παρά τούτο...».

1880
Η ΦΙΛΙΑ

«Πελαγονεσία» 14 Απριλίου 1880 - εξ Ιωαννίνων 14 Απριλίου. «Κατά τον Μάρτιον του 1880 οι εις Ζαγόριον εξελθόντες 400 χαλτούπιδες στρατιώται προς φύλαξιν αυτού διασώρησαν εις τας διαφόρους κόμας και ψωμίζοντα υπό των δυστυχών κατοίκων, επατούντες φιλίαν, ήτοι φίλευμα άρτου και προσφαγίου, την μόνην ελληνικήν λέξιν, ην έδιδαν αυτοίς, άπως κατορθώσωσι να ψωμίζονται δωρεάν. Η κυρία λοιπόν αυτών εργασία είναι να επιδιώκωσι και να επιζητώσι παραδειγματικώς την φιλίαν και ουχι τους ληστές».

ΕΙΣΒΟΛΗ ΛΗΣΤΩΝ — ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

«Αιών» 19 Σεπτεμβρίου 1880: Ιωάννινα 12 Σεπτεμβρίου. «Από πολλού ήδη η λυμαινομένη τον ατύχη τούτον τόπον ληστεία ανεγνωρίσθη ως η αληθής της χώρας και αδιαφιλονίκητος κυρίαρχος, διότι και απαράτηρητα παρέχονται συνήθως τα καθημερινά αυτής άθλα, χωρίς δε μνείαν να ποιούνται περί αυτών οι κάτοικοι, ουδέ να αναφέρονται εις την εξουσίαν οι πλύνοντες, αλλ' ό,τι κατά τας ημέρας τούτας συμβαίνει εν Ζαγορίω είναι όντως πρωτάκουστον και υπερβαίνει πάντα υιολογισμών και πάσαν περιγραφήν. Δεν πρόκειται πλέον περί ληστών ενεδρευόντων καθ' οδόν διαβάτας, ή απαγαγόντων εκ τινος χωρίου τυχάλωτους, ή διαρπαζόντων μίαν ή δύο χωρικούς οικίας φαίνεται περί αληθινούς στρατού ληστών, επιδραμόντων μίαν ολόκληρον επαρχίαν και επί πολλάς ημέρας ανενόχλητος και εν πλήρει άνεσει πολιορκούντος και κυριεύοντος καιμοπόλεις, επιβάλλοντος φόρους, λαφυραγοούντος χωρία και παντούα ενί λόγω τελούτος όργια. Τάγμα εκ διακοσίων και επέκεινα ληστών εισήλασε προ πέντε ημερών εις Αρτσίσταν παραμίναντες εκεί επί ώρας τινάς, συνέλεξαν παρά των κατοίκων τον ποσόν των 400 λιρών, μεθ' ο εμπρήσαντες κατ' εκλογήν οικίας τινάς

σπλήθον διευθυνθέντες κατ' αρχάς εις το χωρίον Ραβένια (αλλά ποία;) ... ένθα διέπραξαν τα αυτά...».

1893

ΙΕΡΟΣΥΛΙΑ

Την ερμούλιαν τούτην αναγράφουν —«Φωνή της Ηπείρου» 26 Φεβρουαρίου — «Πατρίς Βουκουρεστίου» 6 - 19 Μαρτίου 1893.

«Φωνή της Ηπείρου» 26 Φεβρουαρίου 1893: «Περί τα τέλη του παρελθόντος Ιανουαρίου άγνωστοι εισελθόντες εν ώρα νυκτός εν τη εκκλησία Κάτω Ραβένιων του Ζαγορίου, αφήρεσαν εν δισκοπότηρον, εν ευαγγέλιον επίχρυσον και άλλα σκεύη αξίας εν όλω τριάκοντα λιρών. Ως δρώσπια της κλοπής τούτης παρά των κατοίκων θεωρούνται τέσσαρες τζαντόρησες χωροφύλακες, οι οποίοι κατά την ημέραν της κλοπής ευρίσκοντο εις Κάτω Ραβένια προς είσπραξιν φόρων. Ούτοι κατώπτευσαν τον ιερέα και ανεκάλυσαν το μέρος, εις το οποίον εκρύπτοντο τα κλέιθρα και δι' αυτών ήνουξαν την εκκλησίαν».

1894

ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΣΕΠΕΛΟΒΟΝ
ΣΤΡΑΤΩΝΟΣ - ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ
ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΝ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

«Φωνή της Ηπείρου» 22 Ιουλίου 1894: «Το Ζαγόριον - Καΐμακαμανλί και Δημαρχείον - Η ανέγερσις στρατώνων - Το Σκαμνέλι μαλλιιά κοντάρια - Η Κοινότης Λαϊσής - Η ανέχευα της... «Προλαβόντως εξέλθεν εις Τσεπέλοβον εξ Ιωαννίνων ο Γεν. Διοικητής Ιωαννίνων συνοδευόμενος υπό του δημάρχου Ιωαννίνων, του Επιδηρητού Τυγινής και άλλων. Άμα τη αφίξει του εις Τσεπέλοβον προσεκάλεσε δι' αυστηράς διαταγής τους μοναχορρημογέροντας εκάστου χωριού του Ζαγορίου και τοις εδήλωσεν ότι η Σεβ. Κυβέρνησις ηδομένη της σπουδής και ευμερείας του Ζαγορίου απεράσισε να εγκαθιδρύσει εις Τσεπέλοβον Καΐμακαμανλί, στρατώνα και στρατιωτικόν νοσοκομείον. Είπε προσέτι ότι θα ενωθή το Ζαγόριον δι' αμοιήτης οδού μετά των Ιωαννίνων. Διά τούτο και αι κοινότητες του Ζαγορίου πρέπει και αυτές να φανώσιν αρωγοί διά της υλικής των συνδρομής. Ούτω υπερεβήθησαν δι' ευγενούς τράπον να εγγραφώσι συνδρομηταί του ανεγειρόμενου στρατώνος και νοσοκομείου επί του ποσόντος, ον η δαπάνη θα υπερβαίνη τας 1500 λίρας. Εκ τούτων 1400 περίπου θα καταβάλη το Ζαγόρι. Ελάχιστος όρος συνδρομής είναι 15 λίραι των μικροτέρων χωρίων των δυσποροτέρων και μεγαλυτέρων 50 μέχρι 100...».

Εις δε το Αλφειό Τσεφλίκι εκτίσθη ήδη Κούλια υπέρ ης συνεισέφερον τα περίε χωρία Μαυροβούνι, Αρτσίστα, Ραβένια, Μεσοβούνι κ.λ.λ....

Η κοινότης Λαϊσής ηρονήθη... Εκ τούτης δεδωκέν και οι αλείσται κοινότητες τους Ζαγορίους είτε ποτέ και άλλοτε σήμερον μαστίζονται ως γνωστόν. Διά τούτο η Σεβ. Διοίκησις Ιωαννίνων θα επισύρη την ευγνωμοσύνην των κοινοτήτων, αν απελάξη ή ανακούφιση το Ζαγόρι των ετών των τούτων συνεισφορών άφου τα οικονομικά του κράτους είναι ανθηρότατα...».

1899

ΑΡΠΑΓΗ ΠΡΟΒΑΤΩΝ

«Φωνή της Ηπείρου» 27 Αυγούστου: «Την Κυριακήν 8 Αυγούστου 130 πρόβατα ηρπάξαν από τα Ραβένια (αλλά ποία;) αλλά παρηκολούθησεν αυτούς ο βοσκός, όστις κατώρθωσε πέρα τους Κουκουσιούς να αποσπάση τα πρόβατά του, του έθρυσαν όμως διά τυφελισμού τον βοσκόνα».

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ.— Ο Γιώργος και η Αγνή Τζιόβα έγιναν γονείς χαριτωμένης κόρης

Να τους ζήσει και να πορευτεί στο δίο της γερή, καλόγνωμη, ευτυχισμένη.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ.— Η αγαπημένη μας γειτονοπούλα Αλεξάνδρα Α. Χρόνη και ο κ. Ευστάθιος Φραγκόπουλος αρραβωνιάστηκαν.

Καλά στέφαν.

Οικογένεια:

ΜΑΤΘΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

ΓΑΜΟΙ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ.— Στην αγαπημένη μας ανήψια Δήμητρα Σπ. Οικονομίδα, που παντρεύτηκε στην Αθήνα με τον κ. Ιωάννη Χ. Γιώτη ευχόμαστε ανθόσπαρτη ζωή.

Οικογ. ΜΑΝΘΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΚΑΛΟΤΤΑ.— Πέθανε στις 21 Γενάρη 1990 στην Αθήνα όπου και κηδεύτηκε ο Βασίλειος Βαρνάδας, γιος του Ευεργέτη της Καλουτάς Κωνσταντίνου Βαρνάβα.

Στους συγγενείς του εκφράζονται θερμά συλλυπητήρια.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

ΒΙΤΣΑ.— Απεβίωσε σε ηλικία 91 χρόνων στο χωριό του, όπου έζησε όλα του τα χρόνια ο σεβαστός γέροντας και άριστος οικογενειάρχης Παναγιώτης Ζαφείρης.

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ.— Σε ηλικία 92 χρόνων πέθανε στην Αθήνα και τάφηκε στη γεννέτειρά του ο εκλεκτός συμπατριώτης μας Αθανάσιος Παπίας.

ΦΡΑΓΚΑΛΕΣ.— Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα στις 10.1.1990 ο αγαπητός χωριανός Γιώργος Καλέας. Ο πρόωρος χαμός του μας ελύπησε πολύ.

Στη σύζυγό του, στ' αδέρφια του εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια.

Οικογένεια:

ΘΑΝΑΣΗ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ

ΦΡΑΓΚΑΛΕΣ.— Πέθανε στις 13 Γενάρη στα Γιάννενα όπου και κηδεύτηκε την επομένη η Βαγγελίτσα Νάκη-Αποστολίδη σε ηλικία 44 χρόνων.

Στους οικείους της εκφράζονται βαθύπατα συλλυπητήρια.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ.— Για το θάνατο του Γεωργίου Νότη εκφράζω τα θερμά μου συλλυπητήρια στα παιδιά του και στα εγγόνια του.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΤΟΛΟΓΛΟΥ

ΣΥΛΛΥΠΗΤΗΡΙΑ

Στις οικογένειες των συγχωριανών μου Παναγιώτη Ζαφείρη και Παύλου Δαή, που μας άφησαν τούτο το χειμώνα για το αγύριστο ταξίδι του άλλου κόσμου, εκφράζω τα βαθιά μου συλλυπητήρια.

Ιωάννης Ν. Νικολαΐδης

Βέροια 17.11.1989

Αξιότιμε κύριε Διευθυντά,

Σαν συνδρομητής και σαν Ζαγορίσιος (Βοδούσα), αισθάνομαι την υποχρέωση, να απευθύνω σε σας και τους συνεργάτες σας, καθώς και με την μεσολάβησή σας, θερμά συλλυπητήρια, για τον θάνατο του αιμνήστου Κίμωνα Κυριαζή, στυλοβάτη του περιοδικού μας αλλά και του Ζαγορίου, την λατρευτή πατρίδα του.

Πληροφορήθηκα την άσχημη αυτή ήτση, τις περασμένες μέρες από την εφημερίδα «Πρωινός Λόγος».

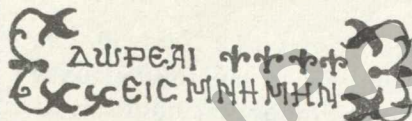
Η απουσία του Κίμωνα στο περιοδικό που τόσο αγάπησε, θα είναι δυσαναπλήρωτη.

Αιώνια η μνήμη του πολύ άξιου μαχητή και πατριώτη.

Μετ' εκτίμησως

ΚΩΝ(Ν)ΟΣ ΧΑΤΖΗΣ

Ακτινολόγος - Βέροια

● Για εκπλήρωση των σκοπών του περιοδικού:

● Ο κ. Αχιλλέας Καρτσάφλεκας, στη μνήμη του Ηλία Παναγιώτη δρχ. 5.000.

● Η κ. Ράπη Χ. Μαρία από το Τρίστο, στη μνήμη του πατέρα της Χρήστου Γ. Ράπη και θείου της Ηλίας Δ. Καράλη δρχ. 5.000.

● Ο κ. Σωτήρης Αρ. Καμάλης από την Πετοσίλη, στη μνήμη της αγαπημένης του κορούλας Ελενίτσας, δρχ. 4.000, για τη συμπλήρωση δυο χρόνων από τον θάνατό της.

● Η κ. Βορέτια Λιόγκα - Σουρανάκη, στη μνήμη του Κίμωνα Κυριαζή δρχ. 1.000.

★ Η Σ.Ε. τους ευχαριστεί

Προσφορές για το Ηρώο της Ζαγορίδας γυναίκας

Στη μνήμη του αείμνηστου ΚΙΜΩΝΑ Α. ΚΥΡΙΑΖΗ

● Η γυναίκα του Νώρια και η κόρη του Κάλλυ Κυριαζή	δρχ. 100.000
● Τ' ανήψια του Νάντια και Περωλής Τζαροδή	» 20.000
● Οι έμποροι Ιωαννίνων: Π. Δάλλας, Γ. Ζιώγας, Ι. Καππάς, Αρ. Πορφύρης, Ν. Μάστα και Αρ. Μπαράτσας	» 50.000
● Η Περιηγητική Λέσχη Ιωαννίνων	» 20.000
● Το Κέντρο Ερευνών Ζαγορίου	» 10.000
● Η Ελένη Γενναδίου	» 10.000
● Οι Πρόσκοποι Ιωαννίνων	» 10.000
● Ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορισιών	» 10.000
● Η Πάτρα Κόντου	» 10.000
● Ο Τάσιος Τσελλίδης	» 10.000
● Η οικογ. Βασ. Μπαμπασιάς	» 10.000
● Η οικογ. Κων Τσιάνου	» 5.000
● Οι Πρόσκοποι Αματολής	» 5.000
● Η οικογ. Λιάς, Αθανασιάδη	» 5.000
● Η Κική Ζαμάνη	» 5.000
● Ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Φραγκαδάων	» 5.000
● Η Βούλα Καλογήρου	» 5.000
● Η Τούλα Ποάλα	» 5.000
● Η οικογ. Κων(Ν)ου Τέκωνα	» 5.000
● Η οικογ. Ευάγ. Ευαγγελίου	» 5.000
● Ο Νικ. Μάστακας	» 5.000
● Η Νίκη Μιχ. Μουτσόπουλου	» 3.000

Η Ι.Λ.Ε.Ζ. και η οικογένεια Κυριαζή ευχαριστούν πολύ.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ
ΣΤΗΛΗ

10.000

Παπαϊωάννου Εμρ. Τσουμάνη Άννα

6.000

Σιδέρη Κυριακούλου Νίκη

5.000

Αγγελολιάννη Ζήση Φρόσω Βαριτζοπούλου Στεργιανή Δημητριάδη Πλ. Ελένη Κυριαζή Μυριτώ

4.000

Νιάνογλου Ανδρέας Σβώλος Σάββας Τζοβαΐση Κυριακή

3.000

Ζηρόπουλος Αλέξ. Μουζιάς Αθανάσιος Νόλλιας Ε.Ε.

Παπακώστα Αγγ. Σλάβικα Πετσίου Αμαλία Σακελλαρίδη - Καρτσάφλεκη Νανσιανά

Χατζηγιάννη Αγγελική Χαντζόλιας Νικόλαος

2.500

Βαζάνας Αναστάσιος

2.000

Βαστέλη Θέμα Βότσης Θωμάς Βούρβος Αθανάσιος Βούρβος Νικόλαος Γιαννάκης Πάτρα Ηλιάδης Γ. Αμαστάσιος Θεόδωρος Αγγελάς Καψάλης Σωτήρης Λιόγκα - Σακκά Βούλα Μπέκας Μιχαήλ Μούλτης Στ. Γεώργιος Πολύζος Δ. Δημήτριος Ράπη Γεωργία Ριόντος Γεώργιος Τόλογλου Φιλομήλα Σιαματάκης Χ. Θωμάς Σιόλιας Δημήτριος Σιούσης Αντώνης Χαριστιάδης Ναπολέων

1.600

Χατζής Κων(Ν)ος

1.500

Βερενίκου Πηνελόπη Βλαχοπούλου - Κουμπή Κλεο- νία

Βλαδίκας Κλεόβουλος Βούση Μαριόλα Γέτης Ν. Ιωάννης Γεωργιάδης Ανδρέας Γιαννάκης Νικόλαος Γκαούδης Χρήστος Δούκας Ελευθέριος Ευαγγελίου Ανδ. Γρηγόρης Καραγιαννίδη Πόπη Καραμαδάκη Ελισάβετ